

Василий Димов

КАФКАЗУС АНАБЕЧДИ

знаци

*Всички права върху този текст са запазени.
Възпроизвеждането под каквато и да е форма
и с каквито и да е средства на тази книга или на части
от нея, без предварително писмено разрешение
от притежател на авторските права, е забранено.*

Част от поемите са публикувани за първи път
в грузинското списание „Анабечди“.

За корицата е използвана картина
на художничката Тинатин Кукава.

© Василий Димов – автор

© Татьяна Байкушева – фотограф

© Нейко Генчев – художник на корицата

© Издателска къща „Знаци“, 2020

ISBN: 978-619-7497-37-3

Василий Димов

КАФКАЗУС АНАБЕЧДИ

Поеми

Издателска къща „Знаци“, 2020

КАФКАЗУС

Ако господин К. страдаше от география и знаеше за съществуването на Кавказ, сигурно би го включил в своя ПРОЦЕС.*

Да се гмурнеш в море Каспийско, а да изплуваш на брега на Черно. Назад – пеша по сушата. Ето ти тебе и околосветско пътешествие.

* Става дума за Франц Кафка (1883-1924) и неговия роман „Процесът“

ПЪТЯТ

ТЯСНАТА ПЪТЕКА ВОДИ НАГОРЕ.

Води криволичещо и хитро.

Ту се плъзга по ръба на вледеняваща въображението пропаст, ту с труд се промъква през плашещите с акустиката горски дебри.

Страшно е да произнесеш даже дума – ще изтръпнеш от собственото ехо.

Затова аз и вървя, дал принудителен обет за мълчание.

В каквото и да е време.

В каквото и да е настроение.

Без да изпитвам умора и без да задавам на себе си безмислено-мъчителни въпроси: къде и за какво?

Благодаря на редките срещнати: макар да ме поглеждат с учудване, а понякога и с подозрение, усмивка все пак не ми отказват.

Интуицията явно им подсказва, че случайни хора в планината няма.

А щом човекът, макар и придошъл, се е изкачил тук – е по волята Божия.

Сигурно затова никой не ме спира.

Не ме безпокои.

И нищо не натрапва.

В планината – не е като в равнината.

В планината уважават чуждата свобода.

При това, не по-малко от собствената.

Така че, ако сам душата си не откриеш, никой в нея няма да нахлуе.

В планината е особена представата за приличие,
търпимост и табу.

Това се усеща дори при мимолетна среща.

И колкото по-близо до небето, толкова по-отчетливо.

ТЯСНАТА ПЪТЕКА ВОДИ НАГОРЕ.

Води по известна само на нея траектория.

Но не към някаква поставена цел.

Обратно, от всичко конкретно, постулатно, пътеката ме извежда.

Освобождавайки ме от идеите и замислите на миналото.

Без да напомня за нещо, останало там, в суетната равнина.

И аз постепенно ставам част от пейзажа, който пред очите ми се превръща от минали фантазии у мене в действителност.

Кавказ е наляво.

Кавказ е надясно.

Стъпка след стъпка, сякаш мисъл след мисъл.

Изглежда, отишъл съм твърде далеч.

Защото изведнъж осъзнавам: Кавказ е в мен.

С неговите слепящи снегове и гореща кръв.

С неговите неизкупени грехове, любов, избухлив нрав.

Ето я – границата между всички по-рано натрупани знания и още неведомото.

Ето го – нулевият километър на вечността.

Едновременно камък и дух на мирозданието.

Остава само да поема дълбоко въздух и да разтвори широко своите обятия.

Но как да обгърнеш необятното?

Или поне да го осмислиш?

Пред мен – великата „Молба“!*
Ненадмината пълнометражна истина!
С нейните божествено-дяволски образи и моно-
тонни **Пшавелови**** стихове.

Аз тържествено си давам дума повече никога да
не се боя от височината и да не се оглеждам назад.

Нали намерих това, което търсих толкова дълго.

Кое то бях виждал преди само на екрана.

Отсега облаците са моята нова страст.

Отсега аз мога да се вслушвам не само в себе си,
но и в цялата Вселена.

Обаче неочаквано се улавям в мисълта, че в носещото се от всички страни приглушено пеене мелодията е една и съща, докато думите са смесени от различни и съвсем неприличащи си езици.

Аз замирам.

Опитвам се да разпозная звуците.

Но от обърканото вавилонско разноезичие започва да ми се вие свят.

В един момент разбирам, че общата мелодия – това още не е обща песен.

И общата Кула – съвсем не е обща история.

Не съществува вечна дружба, поне без капка вечна вражда.

А една капка е способна да разруши дори най-трайния земен камък.

ТЯСНАТА ПЪТЕКА ВОДИ НАГОРЕ.

Води с увереността на правилно избрания път.

Денят се сменя с нощта.

Любопитството – със смирение.

Бледата луна от надвисналите небеса укорително
гледа на всичко ставащо долу.

Нали тя безпогрешно знае, че всеки народ има свои думи за песента, а значи – свой смисъл и своя собствена истина.

Защото една истина за всички няма.

Единствена и неповторима я признават само на родната ѝ земя.

И искрено тя звучи само на родния език и с родната интонация.

Това потвърждава ехото от шумните трапези.

По-убедително доказателство, навярно, и не е нужно.

Макар че, колкото повече такива доказателства, толкова по-малко шансове във всяко от тях да се поварва.

Аз гледам луната и не смея да ѝ възразя.

Аз съм ням.

И безпомощен.

„Молбата“ – реална, внезапно гасне, превръщайки се отново в черно-бяло кино.

Колко жалко, че тя беше само мираж.

Оказва се, великата истина е нищо, в сравнение с човешкия разноезичен хор.

Но разочарованието продължава недълго.

Под натиска на фантазиите то отстъпва.

От облаците аз се зареждам с енергия.

И нищо не може да ме спре.

Защото обратен вектор в планината няма.

Както няма в гората и минало време.

Събрал духа си, продължавам пътя.

И мисля само за него.

Колкото далечен и безкомпромисен да е.

С надеждата за нови откровения.

А може би и нови оправдания.

Кой знае, току виж луната сподели с мен и други
свои тайни.

За които по-рано неизвестно защо е мълчала.

Аз ѝ протягам ръка.

Признавайки правото ѝ на вечност, аз вярвам в
нейната одушевеност.

Сега има с кого да дружа.

И какво да ценя.

Нищо, че човешкият живот е за нея само скоро-
течен фарс.

ТЯСНАТА ПЪТЕКА ВОДИ НАГОРЕ.

Води упорито, намотавайки кръг след кръг.

Сякаш ме завинтва в небето.

* „Молба“ (1967) – филм на известния грузински режисьор
Тенгиз Абуладзе (1924-1994)

** Важа Пшавела (1861-1915) – грузински писател и поет

СЛЪНЦЕТО

Тълпи възбудени тамагочита се стичат към централния площад.

Тълпи мъже и жени, захвърлили своите убежища, заемат отбрана.

Но това е само уловка.

Маньовър.

А барикадите са декор.

На практика, народът се втурва в атака.

Народът е уморен от бездействие.

У всекиго в сърцето е пожар и сякаш пламъкът, още малко, ще изскочи навън.

При това, предчувствието за грандиозни събития не само здраво свива юмруци, но и не дава покой на въображението.

Тамагочитата повече не искат да живеят постарому.

Днес те с цялата нация се юрнаха към идеала нов.

И с нищо не ще ги изплашат.

Във въздуха замириса не само на прах, но и на слава.

Всички виждат себе си отлети от бронз.

Всички мечтаят да бъдат възпети в химни.

Даже най-добрите умове – типични интелигенти, пияници и флегматици – престанаха по детски да хленчат и нескончаемо да философстват.

Сега и те са готови да сменят безполезните трапезни монолози с постъпки.

Животът придоби ново знаме.

Животът се промени направо пред очите.

Столицата за първи път от много векове засвятка
с гланца на типографските бои.

Тротоарите са застлани с листовки.

Стените на домовете са облепени с плакати.

С невъзмутимите лица на народните лидери.

С цитати-хитове от препрочитаните събрания на
деди и прадеди.

Днес предците отново вдъхновяват.

А техните минали подвизи, както никога, са тър-
сени.

Ето най-добрите образци за подражание!

Никой не смее днес да отстъпи.

Ничие сърце не може днес да излъже.

Настана часът, който тамагочитата чакаха през
цялата своя проточила се история.

Камбаната удари.

Паството се прекръсти.

Страната се събуди.

Тази новина мълниеносно се разлетява по света.

Правителства и парламенти, не чули до сега за
съществуването в космоса на толкова екзотична звез-
дичка, изпращат срочни поздравителни телеграми.

Тях ги преизпълва състрадание.

Върху тях се спуска добродетел.

Те искат да ободрят по-малките си братя.

И в същото време по-скоро да ги приемат в своята
координатна система.

Нима не в това е вселенският дълг на по-големите?

Високите световни чинове с хазарт се включват в
необичайната астрономическа игра и не се скъпят на
дипломатическа захар.

Която, ето тук, на площада, разтваряйки се, щед-
ро се разлива от всички високоговорители.

Самолети с тайни и явни съветници незабавно
излитат за подкрепа.

Без тях не преминава нито една еволюция.

И още повече – нито една контраеволюция.

Невидимата диригентска палка бързо намира
своя придошъл маестро.

Площадът се изпълва с пеене.

Пеенето се редува с танци.

Концертът само на вид е обикновен.

В същината си това е жертвоприношение.

Апотеоз на събудилия се национален дух.

Артисти в костюми едва успяват да се сменят един
друг.

Веднага след изпълнението, попълвайки редовете
на затаилите дихание революционери.

На такъв спектакъл би завидял самият **Образцов.***

А и зрителната зала – целият свят.

Към полунощ интригата се разпълзва по смътно
осветените улици и пресечки.

Дори покрайнините преминават в движение.

Светът е развълнуван.

Без пряко включване от мястото на събитието не
блести нито една емисия на worldnews.

Микрофоните крещат.

Камерите бдят.

Кореспондентите се потят от напрежение.

И още как!

Огромна е отговорността пред историята.

Огромна е вероятността да влезеш в историята.

Но тази почетна участ мина покрай мен.

Аз следя за ставащото по телевизора.

Зад девет земи в десета от реалността.

Намирайки се в леглото.

С голям пакет безвкусни сухари, от които вече из-
тръпват скулите.

Аз също преживявам за съдбата на тамагочитата.

Но преживявам напразно.

Днес те са център на внимание.

Днес те се отглеждат от изкусни магове и разни
почетни авторитети.

А значи, обречени са на победа.

Нацията окончателно загуби сън.

Има от какво.

Нацията намери себе си.

Копчето от пулта сякаш застина на един канал.

Усмивката на Лидера – в постоянно крупен план.

Интервю на английски, интервю на френски.

Две думи на своя, екзотически.

Заучена импровизация.

Отработена жестикулация.

В обкръжение на смеещи се съратници – дали по
създадена на бърза ръка партия, дали до последното
нощно party.

Тълпата, прекъсвайки собственото ехо, с пълен
глас реве: „Свобода, свобода!“.

Останалите думи не се разбират.

Та те и не са толкова важни!

Тълпата е на ръба на нервен срив.

Хиляди едновременно отварящи се уста на фона
на реещи се флагове – мащабно зрелище.

Даже на екрана на старичкия четиринадесетин-
чов телевизор.

Така се утвърждава хоровото единство на всички
тамагочитата.

Така се раждат новите вечни ценности.

Старите тутакси стават негодни.

Курантите** над площада, като образ на безвъзвратно отишлото си, замират.

Всички наоколо преместват стрелките на личните часовници.

Време за смяна на кумирите и спонсорите.

Към трибуната, сякаш иззад кулисите, неочаквано изтикват камион с живи цветя.

Раздават на всички желаещи.

Раздават като оръжие.

Еволюцията придобива размах.

Мирис.

И цвят.

Еволюцията не спира.

Коментаторът в моя телевизор нещо боботи на чужд език.

Без паузи.

Без страст.

И поне какъвто и да е интерес.

Изглежда, ставащото в далечната неизвестна страна не го вълнува.

Или той едва нещо разбира.

А може би, на него просто му се спи.

Както и на мен.

Скоро ще съмне.

Пакетът със сухарите е празен.

Смачкана хартиена топка лети точно в урната.

Три точки!

Аз изключвам телевизора.

И веднага се заравам под одеалото.

Под тежкото бучене на песните и досадните речи, аз веднага губя съзнание.

Подсъзнанието обаче не дреме.
Подсъзнанието продължава да живее с играта,
понятна единствено на него.

Присънват ми се герои от нескончаеми трансляции.
С техния натрапчив артистизъм.
И необузdana енергия.
Будилникът неочаквано натиска стоп кадър.
През сън аз чета заглавия на вестници.
Репортерите се измъчиха през нощта ненапразно.
Каквото и да е заглавие – вик на душата.
Каквато и да е снимка – изтръгнато от тълпата
лице на извоювал свобода.

На тамагочито вече му омръзна да бъде просто
игрчка.

Да храни и да повива себе си – сега е негово суве-
ренно право.

Днес сигурно няма да ми се удаде да се наспя.
Трябва да прозвъня на всички, току-виж някой не
е видял това цветно нощно шоу.

Току-виж някой е изостанал от живота.
Набирам първия попаднал ми номер.
Но премислям и оставям слушалката.
Забелязвам на стената ярка ивица светлина.
И... приемам я за някакъв знак свише.
В мислите ми настъпва преврат.
В мен оживяват чувства.
Аз широко отварям прозореца.
Аз призовавам към себе си новия ден.
Да живее сребрилата прохлада!
Да живее свежият вятър!

Историята ще почака!
Какво щастие е да се завръщаш понякога на зе-
мята!

ЧЕСТИТ ВЪЗХОД НА СЛЪНЦЕТО, БРАТЯ ПО
РАЗУМ!

* **Сергей Образцов** (1901-1992) – руски актьор и куклен ре-
жисьор

** **Куранти** – голям старинен часовник с музика или звън
на камбани

МОРЕТО

Авлабар*, всъщност, е стихия водна.
Макар и на вид – каменна.
„Море искам, море!!!“
Крещяха всички, които нямаха море.
Крещяха, свистяха, пляскаха с длани.
Най-отчаяните тропаха с крака.
Най-нервните скачаха от местата си.
Да се похвали с море не можеше никой.
Чужди в зрителната зала нямаше.
Ето защо, към морето се стремяха всички.
И заедно, и поотделно.
С еднаква злост и въодушевление.
С еднакво, което е рядкост, изражение на лицето.
На всички им се искаше лично да поучастват в
малката театрална фантасмагория.
Да превърнат миналото в настояще.
Желаното – в действително.
Тайно патриотичното – в достъпно географично.
От разказите на предците всички знаеха, че мно-
го, много отдавна те са имали всичко.
И море (о, море!) в това число.
Затова не си струваше да се удивляваш на случва-
щото се.
Атмосферата в театъра на Авлабар напомняше
„Деветият вал“ на Айвазовски.
Сцената и залата се сливаха в екстаз.
А инакомислието, напресовано от времето, се ос-
вобождаваше накрая от комплексите и страховете.

Повече никому не беше нужно да се преструва и
лъже самия себе си.

На артистите също.

Какво, по дяволите, изкуство, когато кипи кръвта!

Когато така те влече да хванеш оръжие!

И завинаги да разгромиш вековните врагове, ня-
кога отнели морето!

Наистина, отначало пиесата се развиваше доста
унило, в духа на сапунения жанр.

Без да противоречи нито на преданията, нито на
системата на Станиславски.

Взривът прогърмя в епизода, когато десетгодиш-
ното дете, то нали е бъдещият цар, неочаквано се из-
мъкна от ръцете на къпещата го прислуга и да го хва-
не се зае добрата половина от целия актьорски състав.

Младото създание се мяташе по дървения поди-
ум, оставяйки след себе си мокри следи.

При това с детска непосредственост и прямота,
озвучавайки изстраданата столетия главна национал-
на идея.

То протягаше ръце нагоре, към Бог.

То се обръщаше за помощ към зрителите.

То отказваше да се смири.

Легенът явно му беше малък.

И за годините, и за произхода.

То настояваше за море.

Истинско море.

Макар за съществуването му да знаеше само по
думите на тези, които сами никога не са го виждали.

Във всеки случай, на родната географска карта.

И как можеш да останеш безучастен към разигра-
лата се трагедия.

Ревът продължаваше два часа и половина.

Два часа и половина авлабарската Земя се въртеше на обратната страна.

Нежелаейки да спре.

Нежелаейки никому да се подчинява.

Напук на всички съседи и въпреки така наречения здрав смисъл.

Сякаш още малко и ще стане земетресение.

И стените ще рухнат.

Но и този път Бог съжали хората.

Прощавайки им шума и яростта.

Приписвайки всичко на стечението на обстоятелствата и магията на театъра.

Той, както никой друг, разбираше същността на ставащото.

И съчувстваше на всички събрали се.

Нали театърът е винаги провокация.

Провокацията е винаги театър.

За въображението, преди всичко.

Само театърът позволява да се види на сцената онова, което даже няма да се присъзни.

Именно затова той е толкова необходим на зрителя – за да умира надеждата последна.

Но още по-добре, за да не умира, все пак.

Предавайки се от режисьор на режисьор.

От постановка на постановка.

От поколение на поколение.

А пък кой знае, може някога да се роди онзи предводител-фокусник, който рано или късно отново ще одаря авлабарските земяни с море.

Засега ролята на фокусник прие театърът.

За което зрителите му благодариха не само с аплодисменти, но и със сълзи.

Несъмнено, премиерата се удаде.

Накрещяха се до насита.

Намечтаха се също.
Обаче да мечтаеш, не е като да воюваш.
Слава Богу, до сериозен порив за овладяване на морето не се стигна.
Илюзията се оказа временна.
В крайна сметка, след тази премиера врявата по-лека-лека стихна.
Въпреки че – горещи призови звучаха.
И то какви!
И не само от залата.
Но властта и критиката даваха вид, сякаш нищо крамолно не са чули.
Спектакъла всички в един глас нарекоха драматична импровизация.
Творческо търсене.
А иначе и не можеше да бъде.
Всички критици, както и чиновници, отдавна са купени.
Всички морета отдавна са поделени.
И никому няма да хрумне да се откаже дори от капка солена собственост.
Било то за слава на съседното братство.
Или в името на тържеството на справедливия материализъм.
ИСТОРИЯТА ЧЕСТО Е В РАЗРЕЗ С ЛОГИКАТА.
И още повече с географията.
Затова, разбира се, е обидно да нямаш море, когато всички наоколо го имат.
Кое то, между другото, си имал и ти.
Обидно, ех, как е обидно!
И едва ли някога тази обида ще отмине.
Ето защо, пред нас – нови премиери.
Нови сценични сюрпризи.
Нови зрителски вълнения.

Аншлагът е осигурен за стотици години напред.
И няма къде да се денеш.
Защото Авлабар преди всичко е стихия водна.
А значи, непредсказуема и коварна.
Така че, да не се блазнят тези, на които тя изглежда
да отстрани каменна.
Тоест, непохватна и търпелива.
Скромните жълтеникави афиши – безкомпромисно потвърждение за това.
Театърът е в силата си да свали всеки паметник и
да опровергае всеки летопис.
И не е важно как това ще бъде наречено: оригинална конструкция или менте във вид на художествена реконструкция.
В историята всички места са свети и пусти не биват.
Режисьорите за това ще се погрижат.
Фантазията им стига.
А и наглост не им липсва.
Не вярвате ли?
И аз не вярвах.
Но един художник ме уговори да отидем тайничко за излишно билетче.
Морето – UEBER ALLES.

* **Авлабар** – район на град Тбилиси (Грузия), исторически населен с арменци

НЕБЕТО

РАЗБИРА СЕ, РЕВОЛЮЦИЯ Е ПО-МАЛКО ОТ
ЛЮБОВ, НО ТЯ ВСЕ ПАК

Е ПОВЕЧЕ ОТ ОБИКНОВЕНО ХОРМОНАЛНО
РАЗСТРОЙСТВО.

И в нея всичко се случва по зова на сърцето – от
груповото нелегално запознанство до груповото из-
качване на ешафода.

А и епилогът в нея е винаги един и същ – въп-
лътено в камък вечно признание на потомците, което
може да се изнамери във всяка страна, във всеки що-
годе уважаващ себе си град.

И като следствие, във всеки местен пътеводител.

Комисарите са търсени навсякъде и във всички
времена.

Без тях е като в тъма.

Те – земните богове на своите епохи.

Макар нередко – техни неизбежни роби и жертви.

Някъде са били **26***, някъде в кожени куртки са
марширували цели батальони, а пък някъде и суров
единак е стигал напълно.

Впрочем, броят на комисарите, тяхната народност
и вяра, особено значение нямат.

Независимо от аритметика, кръвна група и при-
ческа, те неизменно достигат, приличащи си един на
друг, диалектически резултати.

И в съзиданието.

И в разрушението.

И просто в безпорядъчната стрелба.

С техните подвизи се асоциират не само конкрет-
ни дати, но и цели градове.

В много от тях аз съм бил.

Аз ги обикнах тях.

Аз се любих в тях.

Но един – повече от другите мил ми е и скъп.

Какъв хайвер има там!

Какви килими!

Ами бани!

Град-мираж.

Град-прелъстител.

Град-факир.

От пръв поглед той пленява със своята чувствена
мистерия.

Той увлича със себе си в нирвана.

Въвличайки и твоята душа, и твоето тяло в иди-
личната симфония на аромати, форми и размери.

И до сега се учудвам как ми се удаде някога да се
измъкна от неговите обятия.

А и защо направих това?

И то по собствена воля.

Нали можех да се къпя в своето източно щастие
до безкрайност!

Нощем от спомени ме хвърля в огън.

Така и ме тегли натам отново.

Аз съм готов да се разкаям.

Готов съм да се върна.

В мраморното царство на сладостите.

На гости при свети Валентин с червения фес.

Ето къде знаят какво е удоволствие!

Ето къде горещо диша всеки и всякакъв!

При това революционните страсти за страстите
телесни не са пречка.

По-скоро обратното, те придават на мислите смелост, а на чувствата пикантност.

Те са част от местния колорит.

Продължение на националния дух.

И естествен повод за общуване.

Колко естествено в този град е всичко, която и улица да погледнеш.

Почти всички жени привличат със своята, като че ли пристегнатата с корсет, талия.

И игриво поклащат бедра, когато вървят.

Почти всички мъже, не без гордост, позират с кинжал в ръце.

И в надпревара разказват небивалици за многочислени герои-роднини.

Възхищавайки се някак мимоходом и от няколкото епизода лична храброст.

Ето защо, първата среща е на площада пред главния революционен монумент.

Първата снимка за спомен – също там.

Или в Националния музей.

Или на помпозната Алея на славата, в сенките на декоративно плачещи дървета.

Такава памет в моя жаден мозък се натрупа много мегабайти.

И в минути на умора или скука има с какво да утеши своето въображение.

Но само спомените понякога не стигат.

Душата и тялото постоянно изискват нови истории.

А значи, и нови вътрешни взривове.

Тръбата зове.

Зове направо към предната линия.

Иска ми се отново бавно да обиколя местата на отдавнашни интриги и приключения.

Иска ми се да изпия един силен черен чай в откритото кафене на пристана в обкръжението на лениво разхождащи се, подобно гълъби, гламурни безделници.

Иска ми се отново да се докосна до всичко с ръка и да прилаская всички с поглед.

И ето, някой ден аз се връщам в този вълшебен мир, измъчен от слънцето и немлъкващото хленчене на древни **теснифи****.

За да презаредя паметта и едновременно да се убедя в непоклатимостта на тамошните съблазни.

Революция и любов, макар и да не са синоними, въпреки това, по силата на емоциите и драматичните развръзки, една на друга не си отстъпват.

Затова не трябва да се търси между тях антагонизъм или противоречия.

Обратно, често те се сплитат в земен символ на хармонията.

Аз се прекланям пред това съчетание.

Аз свалям шапка пред моя любим град.

И полагам в нозете му венец.

От думи, цветя и въздишки.

На мен наистина ми харесва градът-комисар на брега на зеленото пенливо море.

На фона на излиялото от страсти небе.

Градът на мустакати джентълмени, потни красавици и ароматен суров нефт.

Градът, в който тържествуват изпъкнало-ягодните близнаци – Самед, Мамед и Ахмед.

Вече в самолета, аз започвам да пия за тяхното чугунено борцовско здраве.

За тяхната олимпийска хватка.

За шампионското издишване.

Бутилка тръпчиво шампанско – ето я цялата продължителност на полета.

А след няколко часа, аз пак се оказвам в ласкавите обятия на морския бриз.

В своето почти родно кафене.

В обкръжение, както ми се струва, на все същите доволни от себе си и от живота физиономии.

„Един чай, моля, и по-силен!“

Келнерът е мълчалив, но според обичая – усмихнат.

Отхапването на бучка захар – особена церемония.

А това, че в устата ми е малко тръпчиво, нищо.

Така е винаги след дълго въздържание.

Аз се отпускам.

Аз се увличам.

Вечерта на брега – това е повече от просто смяна на палитрата в залеза на деня.

Сол.

Захар.

Блаженство.

* **26** – става дума за 26 бакински комисари по време на установяване на съветската власт в Азербайджан – 1917-1918 г.

** **Теснифи** – старинни азербайджански песнопения

ТРАПЕЗАТА

ВИНОТО СЕ ЛЕЕ.

Лее се звучно.

Стереофонично.

Подобно малки планински водопади.

Като ехо, втурнало се в незатоплена училищна спортна зала, заедно с празника.

Зад разпънатата по периметъра маса народът е около сто и петдесет.

Предимно мъже.

Предимно небръснати.

Всички в топли якета.

И никой не бърза да ги разкопчава.

В планината сегашният септември напомня по-скоро на ядосан ноември.

Но нима такава нелепост на времето може да повлияе на трапезната боеготовност?

Всички са в хубаво настоение, макар и не като за парад.

Всички предвкусват пира.

За който, изтрезнели, ще могат да разтръбят на целия свят.

Има дни, когато равнодушието няма право на съществуване.

Празник и панихида – от Бога.

Днес е ред на празника.

Горещото дихание на сто и петдесет планинци бързо разгрява пространството.

А закаченият на гимнастическите халки национален флаг и няколкото икони на первазите, запълват недостигащата тържественост.

ВИНОТО СЕ ЛЕЕ.

Лее се предизвикателно.

Изрично.

През края на кавказката щедрост.

Близо до границата на благата човешка разумност.

Тамадата не дава да си поемеш дъх.

Пристягайки всекиму здравата примка на гърлото с безконечни тостове.

Патриотизмът под дружните викове „гаумарджос“* няма алтернатива.

Както няма алтернатива и за трапезния обичай – да се обръщат празните чаши.

При това всички се стараят да го направят дръзко и преди съседа.

За да демонстрират своето, макар и малко, но все пак, превъзходство.

А заедно с това – да оправдаят високото звание патриот.

Любовта към Родината набира градус.

Любовта към Родината изправя курса.

И колосаната бяла покривка постепенно се превръща в сякаш пропита със свежа кръв превързочна тъкан.

Въпреки че празникът днес е мирен, повече от всичко говорят за последната война.

За безименните герои.

За уж ожесточените сражения.

Потвърждавайки и опровергавайки слухове.

Споменавайки онлайнските картинки от телевизионния екран.

Темата за личното участие всички деликатно избягват.

Нито войници, нито доброволци, на тази огромна маса не се оказват.

Да опазиш себе си от войната – това също е изкуство.

Впрочем, както и умението да говориш за чуждите подвизи, като за свои собствени.

Всички пият прави.

И аз пия прав.

Всички пият за Победата.

И аз пия за тяхната Победа.

Случайни хора в спортната зала няма.

Аз – в самота.

Въпроси не задавам.

Съмнения на глас не изразявам.

При все това, трапезната кротост не ме спасява, когато тамадата предлага тост за госта.

За човека, за чието съществуване до тази вечер нямаше и понятие.

Ето, наистина, особен тост.

Лютива смес от гостоприемство, лъст и воинствен романтизъм.

„За здравето на нашия най-добър, най-честен, най-смел приятел!“

О, ако можеше в същата минута да запуша уши!

На мене дори ми се предлага, по-точно, ми се доверява, да взема в ръце оръжие.

И да се вдигна в защита на тяхната Родина.

Но аз давам вид, че не чувам тези думи.

Аз не зная какво да кажа в отговор.

В Кавказ е лабилно и изменчиво не само времето.

Отношенията между цели народи там по нищо не отстъпват на природата.

Днес – обятия, утре – вражда.

И обратно.

Така че, съвсем не ми се иска да вниквам и още повече да се намесвам в нечий междусобици.

И все пак, приемайки думите на тамадата за част от ритуала, аз благодаря за доверието и изливам в себе си задължителния литров рог вино.

След одобрителните кръсци вниманието към мен изведнъж отслабва.

Зачеркват ме от списъка.

За мен забравят.

Тамадата продължава да измъчва останалите.

Под различни предлози.

И с онази почти поетическа досада.

При това с всеки нов монолог речта му става все по-объркана.

А нейният смисъл – все по-неясен.

Ореолът на главатаря безнадеждно помръква.

Превръщайки се в обикновено пияно високомерие.

Не повече.

И никой от присъстващите не е в състояние да спре този естествен процес.

ВИНОТО СЕ ЛЕЕ.

Прелива.

Дали по традиция.

Дали по инерция.

Но се чувства, че вече с последни сили.

Съдейки по „възпалените“ лица на пиещите, „течното грозде“ вече не им доставя удоволствие.

Това прилича по-скоро на изпитание.

Ушите се умориха да внимават в призивите.

Ръцете се умориха да вдигат чашите.

Никой повече не гледа на тамадата като на малък вожд.

Забравяйки не само всички негови тостове, но и
самия повод за тържеството.

Всеки се затваря в себе си.

В собствените пияни фантазии.

Празникът се спуска все по-ниско от планинските
висоти.

Празникът се оттегля.

Губейки в трапезния хаос своята първична образ-
ност и величие.

Наполовина гасне светлината.

Бученето стихва.

Някой се опитва да подхване песен.

Тъжна.

Скръбна.

Поминална.

Но му стига само един куплет.

Безсилието на останалите го спира.

Уви, разговорите за войната винаги отнемат твър-
де много енергия.

Особено бравурните.

А може просто виното да е било този път по-сил-
но от обикновено.

ПРАЗНИКЪТ ШЕПТИ ОТБОЙ.

ПРАЗНИКЪТ ЗАСТИВА.

ПО ЦЕЛИЯ ПЕРИМЕТЪР.

В УГАСВАЩИЯ ЗВЪН НА ШЛИФОВАНОТО
СТЪКЛО.

* „Гаумарджос“ – грузинска наздравица

ПЛАНИНАТА

Ако планината не отива при Мохамед, то разяреният Мохамед сам отива при планината.

За да я вземе с пристъп и да издигне на върха своята изкривена в полумесец сабя.

От Мохамед, както и от неговите главобръснати еничари, може да се очаква всякакъв експромт.

Всякава импровизация.

Всякакво телодвижение.

При това винаги с фатален изход.

Неговите претенции – всички посоки на света.

Неговото величие – в безкрайността.

На лицето на Мохамед няма добродушни маски.

Затова никой от съседите в очите му за излишен път не поглежда.

Този ли, онзи ли, ама те си знаят какво може да излезе от това любопитство.

Може не само да се изплашиш.

Но и да се опариш.

Така всички си и живеят.

Вече кой век.

Като в несвършващ сериал.

В очакване на нови експромти.

Нови поражения.

Нови обиди.

Предпочитайки постоянно да изобразяват фалшиво миролюбие и да воюват с Мохамед виртуално – с митове, песни, танци.

В най-лошия случай, с апелации към Всевишния, историята и чуждите парламенти.

Безчислените проклетия, неотличаващи се с разнообразие, не се считат.

Тяхната енергия е близка до нулата.

Както и тяхната ефективност.

С това съпротивлението завършва.

Ето го и целият реванш.

Ето го и целият кураж.

Смелостта се отказва да превзема градове.

Дори своите бивши.

Смелостта предаде позиции.

Изглежда, завечно.

Може да се намери обяснение на всичко.

Но кому ще стане от това по-леко?

Никой не иска римейки на минали драми.

За да не изгуби последното.

Още какво ли ще се хареса на ненаситния Мохамед – и той, както и в планината, ще забучи своята сабя в поредното лакомо парче.

Към пастелните северни пейзажи злият гений е особено неравнодушен.

И работата не е само в техните красоти.

От север вее тайнство.

Северът диша със свежест.

Там, зад планината, водата е по-прозрачна и по-сладко е гроздето.

Че и кръвта там по-бързо попива в земята.

Което не един път вече е проверено.

И неведнъж проверено ще бъде.

Все едно, после всичко ще се припише на историята.

А може и въобще да се забрави.

Докато съкровенията места ще останат под властта на полумесеца навеки, заемайки достойно място в раздела на природознанието.

И нищо, че са безлюдни.
От това те изглеждат още по-лирични.
Още по-трогателни.
Музей под открито небе.
На стотици километри.
Мохамед има не само завиден боен дух.
Но и превъзходен художествен вкус.
Всички завоевания го потвърждават.
Планината е бисерът на неговата колекция.
И той хич не иска да знае, че някога тя е принадлежала другиму.
Че е била за някого подобие на икона.
Макар че – защо била е?
Тя е.
И ще бъде!
Сред вродените врагове на еничарите още са останали патриоти-оптимисти.
И на първо място тези, които, въпреки всичко, считат планината за родна.
Те не признават уроците на новата география.
Наивно презирайки онези, които ги признават.
Те не престават да леят сълзи и се молят в древните григориански църкви.
Ненавиждайки предателските пророчества и чудачества.
Постоянно напомняйки на Бог за своята мъка.
Защото планината е тяхна същност.
Планината – техен разгар.
Планината – тяхно всичко.
Не само във високо националния, но и в баналния всекидневен смисъл.
И като доказателство не трябва нищо да се измисля или да се изнамира.

Достатъчно е да се разходиш по улиците на розо-
вокаменните им градове и села.

На много табели и просто етикетчета тази гор-
дост е протоколирана.

Включвайки пелени, спортни игри и ликьорово-
водъчни финеси.

Къде по-убедително.

Деца, хазарт, коняк – това е свято.

А и от гледна точка на естетиката – без грешка.

Впрочем, на разноцветните художества внимание
може да не се обръща.

ПЛАНИНАТА е съвършенство.

Всичко останало е към нея приложение.

От политика до еротика.

Да се опровергае – невъзможно.

Нито с логика.

Нито с действителност.

Нито с еничари.

Царствие небесно на Рубик.

Няколко суматошни дни, проведени с него, ми
стигнаха, за да се убедя лично в това, за което по-рано
само бях чувал.

Утринният вид на Арарат от неговата ереванска
квартира на петия етаж отвяваше всички мои съмнения.

Провървя ми.

Както може да провърви на педантичния турист,
който е свикнал да фотографира не толкова с апарат,
колкото със собствените очи.

Мъглата, като по поръчка, се разсея.

А слънцето още не беше успяло да ослепи прос-
транството и изпълняваше ролята на странично ос-
ветление.

Това беше зрелище.

С най-високо разрешение.

Това беше на всички доказателства доказателството.

Злите приказки за еничарите веднага се забравиха.

И даже грозният Мохамед без остатък се разтвори в моите възторзи.

Аз постоях пред отворения прозорец не по-малко от час.

Забравил за закуската.

И за всички наши планове за деня.

Аз не можех да се откъсна.

От плена ме гледаше невъзмутим заснежен красавец.

Едно към едно както на етикетите.

Прав беше **Рубик**^{*}, когато наричаше алпинизма най-притегателния спорт.

Красавецът наистина обладаваше хипнотичен поглед.

Моето почитание.

Моето съгласие.

Е, как да се откажеш от подобно изкушение?

^{*} **Рубик** (пълно име Рубен) – приятел на автора

ХРАМЪТ

„Католиците след служба раздават макарони“.

„По две пачки в ръце“.

Слухът се разлетя из града за една нощ.

От сутринта рано вдъхновилата се тълпа се струпа в католичеството.

Въпреки дъжда.

Дълга опашка.

И изгубена мечта за сито бъдеще.

Мекосърдечната Полша не се скъпеше на пратки.

На нея, на **Посполита***, сама ѝ се искаше по-скоро да се измъкне от блатото на унижените и оскърбените.

Но затова беше нужно да реанимира своята отдавна помръкнала гордост.

И поне над някого да поеме шефство.

Измолвайки прошка за стари безбожни грехове, потомците на Коперник се опитваха да се издигнат в собствените си очи и заедно с това, в очите на други.

За да покажат най-накрая на целия свят истински посполитен характер.

Шансът им се падна.

Далечната чужда страна, с нейните вечни търсения и проточили се неудачи, подобно добра поличба, дойде тъкмо на място.

Количеството на пратките бързо прерасна в католическо качество.

А почти нежните пасторски благословии и хладните усмивки – в надежда.

Макароните на оскъдната трапеза станаха напълно достъпно блюдо и едновременно буревестник на възраждане.

Макарони ядяха цели семейства.
На закуска, обяд и вечеря.
Цели семейства разучаваха нови молитви, нови
химни, нови наздравици.
Разучаваха като музика.
И слухът не им изменяше.
Получаваше се.
Покрай довчера родните православни църкви и
църквички мнозина преминаваха без привичния па-
тос и вълнение.
Понякога дори отпуснали глава.
За да не би случайно да издадат своето непонятно,
откъде взело се, високомерие.
Животът се променяше пред очите.
А заедно с него се променяха и несметните пре-
тенции към самия живот.
Само за няколко месеца Негово Светейшество
Илия II стана за болшинството любители на макаро-
ни простосмъртен **Ираклий****.
Той вече не беше техен фаворит.
И не вдъхновяваше за добродетел.
Докато разноцветни календари с изглед на пло-
щада „Свети Петър“ често можеха да се видят в домо-
вете на католици-дебютанти.
За такива вярата преставаше да бъде догма.
Тя беше станала ръководство за оцеляване.
Още повече, че имаше кой да подсказе, да поо-
бодри и да насочи.
Вездесъща Полша не се скъпеше не само на мака-
рони, но и на свещеници.
Които изпращаха макарони вповече.
В черни вталено-клоширани рокли, със сплеска-
ни шапчици върху темето, розовобузести славяни, в

разцвета на годините си, всячески се стараеха да проявяват най-добрите си духовни и рицарски качества.

Пред тях отстъпваха.

На тях им се възхищаваха.

Истински кръстоносци.

Ала този път без оръжие.

Те нали са певци-стихотворци.

Знаещи цената на своята ангелска сричка.

При това славеха те Всевишния с още по-голям възторг и усърдие, отколкото правеха това в своята родина.

И тълпата смирено им пригласяше.

Дружно, в хор.

С жаден поглед.

Сякаш до този момент нищо не беше чувала нито за Бог, нито за словото Божие.

Любовта и илюзиите започнаха отново да се връщат в обеднелите сърца.

Асоциирайки се сега с хладнокръвните пришълци, които по всичко приличаха на образцови учители.

В съботите на папа Войтила сигурно му се е хълцало в полираната до блясък Ватикана от излишъка на благодарности на свежопризованото попълнение.

Макароните се оказаха чудотворно ястие.

Лоялността и харизмата на мисионерите – спасение.

Обаче полската инициатива не остана без вниманието на многочислените съседи.

Появиха се нейни последователи.

И не по-малко богати конкуренти.

Оказва се, не само глупавият, но и най-праведният пример е достоен за подражание.

Мюсюлманите, ревнувайки надменните поляци, решиха да надхвърлят католиците и обещаха да докарат ориз с ешелони.

Спонсори се намериха веднага.

„Опашката за обрязване може да бие всички рекорди“ – сподели с мен дали на майтап, дали сериозно един пришелец турчин.

Впрочем обрязването не е отрязване.

Имало е в историята и по-зле.

Тифлис за своя век много е изпатил.

Много е изтърпял.

Макар и много да е забравил.

И вината за всичко... – подаръците.

Които в неговата съдба винаги са играли решаваща роля.

Подаръците обезболяват паметта.

Колкото са по-щедри, толкова наркозата е по-ефективна.

Силата на волята пред спринцовката отстъпва.

И все пак градът е още в съзнание.

Да го погребват е рано.

Той, както и по-рано, е прекрасен.

И при слънце.

И при луна.

Независимо от времето.

Дори и да е мрачно.

Видът от моста Бараташвили е потвърждение.

Впрочем, да потвърди това би могъл и вечно младият **Бараташвили*****.

Застинал в порив на черния постамент наблизко, на няколко крачки.

Строг.

Грациозен.

Загадъчен.

Истински Байрон.

Днес той сурово наблюдаваше как над маловодната Кура се мята скъсалият се от веригата въздушен змей.

„Приеми. Приеми моята любов...“
И тези думи, сякаш изтръгнати от сърцето, оте-
ваха с ехото в небесата.
Тифлис ще приеме любовта от всички.
Тифлис няма да изневери на себе си.
И никому не ще откаже.
Такъв го знае светът.
С винаги отворени обятия.
С прелъстителен поглед.
Такъв го е създал Бог.
И друг е трудно да си го представиш.
Макар че, защо му е да бъде друг?
От това няма нито нужда, нито полза.
А и всички останали образи са вече патентовани.
Всеки избира своя път към храма.
И кой е казал, че той трябва да бъде пряк.
Или безгрешен.
Всеки има своя представа за щастие, нещастие и
правота Божия.
Всичко зависи от човешката същност.
Защото същността, както и да се отнасяш към
нея, е величина постоянна.
А макароните с ориз, в крайна сметка, са само гар-
нитура към нея.
АЛИЛУЯ!
АЛЛАХ АКБАР!

* **Посполита** – старо название на Полша

** **Ираклий** – рожденото име на грузинския патриарх Илия II

*** **Николоз Бараташвили** (1817-1845) – грузински поет-романтик

ПАЗАРЪТ

Ако азербайджанецът с всички сили вика, значи иска нещо да продаде.

Не е важно какво.

Не е важно колко.

А понякога и не е важно за колко.

Викът не позволява да се отвлеча за дреболии.

Защото викът – това е символ на въображаемо величие и богатство.

По продължителност и широта на диапазона той е сроден с нескончаема оратория.

Без която е трудно да си представиш средноисторическия азербайджанец.

Ако викаш, да викаш.

Пронизително и силно.

За да надвикаш всички наоколо.

Ако продаваш, да продаваш.

Кое то ще попадне под ръка.

За да успееш да забогатееш до залеза на слънцето и да ощастливиш своето семейство.

Ето кога от душата човешка се изтръгва националното ВСИЧКО.

Преднамерено и случайно.

С нюанси и без.

Ето кога всички като един, смугли и набити, несетнявайки се, проявяват своя буен талант.

На едро.

На дребно.

В надпревара.

И няма по-подходяща арена за това горещо само-изразяване от пазара.

Характерът е понятие нелично.

Характерът е натрапен от предците.

Човечеството още не се е измъкнало изпод властта на наследственото.

И едва ли някога това ще му се удаде.

Пазарът – доказателство.

Толкова шумно и ексцентрично стълпотворение аз наблюдавах тепърва.

Включената кинокамера на рамото ми наблюдаваше синхронно с мен.

И никого не учудваше появяването на странния неместен персонаж, клатещ глава наляво-надясно, сякаш търсещ някого в тълпата.

Аз се придвижвах, без да избирам посока.

Ставайки естествена частица от хаоса.

Аз копирах на лентата новия за мен свят.

И правех това без корист, художествени излишества и пристрастия.

Опитвайки се във всичко, този възбуден свят да почувствам.

АКАПЕЛА ПОД ОТКРИТО НЕБЕ.

БУШУВАЩО ЕХО В ПОЛУДНЕВНАТА МЪГЛА
НА НАЖЕЖЕНО СЛЪНЦЕ.

На всяко изсушено късче земя – отделен придвижващ се декор.

Близо до всяка купчина зеленчуци и плодове – свой дотеглив Карузо или своя натрапчива Кабайе.

Готови да те сразят с резки синусоиди на музикалното настроение.

А заедно с това – достигаща понякога до абсурд неземна евтиния.

Къде още ще срещнеш такава смесица от щедрост и вокална стихия?

Дори не ми се вярва, че това се случва на едно и също място и в едно и също време.

И принадлежи на един и същи народ.

Колкото продавачи, толкова арии.

Колкото купувачи, толкова слушатели.

И макар на вид картината да изглежда пълна импровизация, на слух тя се възприема като трепетна хармония, опитът да я нарушиш е равносилен на на-меса в чуждия живот.

Само опитай да отминеш някого от солистите без внимание.

Горещият поглед след теб е гарантиран.

А може и злобна абракадабра в повече.

Страстта е понятие нелично.

Страстта е натрапена от предците.

Достатъчно е да понаблюдаваш съвсем младите продавачи-певци.

Те по нищо не отстъпват на старите.

Даже по гримасите и жестикулациите.

Даже по бързината на устното смятане.

И всички, сякаш родени от една майка, един на друг приличащи.

Носят се, по правило, като орляци.

Като орляци си харесват и някоя площадка.

Камерата всичко подробно фиксира.

Камерата не щади никого.

Стараяйки се да не изпусне нито един образ.

Защото всеки от тях може да потърбва.

Ако не за телевизионния ефир, то поне като матрица за въображението.

Всеки ракурс, всеки кадър ме убеждава в това, че либретото на тази плодородна земя от векове не се е изменяло.

И още много векове не ще се измени.

Защото пазарът е не само изкуство на викането.

И не само среда за обитаване.

**ПАЗАРЪТ – НЕПОКОЛЕБИМА ИЗТОЧНА КОН-
СТИТУЦИЯ.**

Отникъде непреписана.

От нищо неимитирана.

Така е устроен техният живот.

И никаква сила – нито земна, нито висша, няма да посмее да посегне на тази святост.

**НЯМА ПЪТ, КОЙТО ДА НЕ ВОДИ АЗЕРБАЙ-
ДЖАНЕЦА КЪМ ПАЗАРА.**

Както няма азербайджанец, който на този път би се заблудил.

Интуицията няма да го подведе.

Нали и тя е получена в наследство.

И по наследство ще се предаде на поколенията следващи.

Така че миналото тук, както при нито един друг народ наоколо, има трайно статукво.

И викът тук никога няма да пресекне.

Ако азербайджанецът изведнъж замлъкне, значи всичко вече е продадено.

Настъпват щастливите минути – да се обръщат препълнените джобове и да се смятат парите.

А след това не един път още да се пресмятат.

Нищо не може да го отвлече от това сладостно, почти ритуално занимание.

Всички грижи веднага се покриват.

И дори най-несбъднатите мечти стават изведнъж на крачка по-близо.

Значи, денят е изживян ненапразно.

Значи ненапразно са кипели емоциите и са се надували гласните струни.

Заедно със сумрака, земята се обвива в тишина.

След което се спуска тежка тъмна завеса, включва се камерата.

Звънът на монетите плавно преминава в унила жална музика.

А яркият полумесец – в сияние на Бога.

Епилог.

Време за отпускане.

И как сега да не се погледиш с мамещата суха тревичка.

В близката уютна механа.

Под открито небе.

На мен не ми е скучно в компанията на огладнелите за деня търговци.

Мен ме приемат като свой.

Затова и нищо от мен не скриват.

И дори с мен споделят.

Само няколко дълбоки всмуквания и...

Аз политам към звездите.

В района на Млечния път до мен се появява слу-чаен спътник.

Със сладникава усмивка.

И със здраво набита „цигарка“ в ръката.

Ние се разбираме без думи.

Да живее експромтът!

И неговият с нищо несравним аромат.

Навярно, това е рай по източному.

Главната АРЕНА на нацията в това време взема тайм-аут до сутринта.

По-точно, до първия сутрешен вик.

Аз изчезвам – до следващата година.
Не мога да живея без идеи-мании.
Без рисковани пътешествия и главозамайващи
усещания.
Някога нали трябва да срещна **Ашик Кериб***.

* **Ашик Кериб** – национален герой, странстващ певец от азербайджанския народен епос

ДУДУК

*„Кой измисли слънцето?
Който е измислил и дъжда.
Кой измисли радостта?
Който е измислил и болката.“*

Процесия като тлъста ленива гъсеница се разтяга
иззад тъгла.

Заставяйки всички насрещни коли да спират и да
се притискат към тротоара.

Превръщайки водещата в планината градска ули-
ца в подвижна сцена.

С цвята е обсипан всеки пътен камък.

До отказ запълнен със зрители, остър завой-ам-
фитеатър.

Видът е достоен за кино.

При това сериозно.

И непременно игрално.

Интригата ме заварва неподготвен.

Засенчва всичко лично.

Окупирва моето внимание.

И без нечие подсказване веднага, не се разбира
какво в сюжета е първично: разтрисащите небето
женски викове, виещата музика или подтиснатата от
тази странна какафония людска скръб.

Дали е висока елинска трагедия или **куръохин-
ска*** поп-механика.

А може би едно друго се допълват.

Смесване на жанрове – подобно смесване на кръв.

Макар да не е важно – при кого от тях са по-солидни заслугите пред изкуството.

На десет метра от мен четири екзалтирани оплаквачки, родени артистки, превъзхождат всички останали.

Косите – разрошени.

Очите – обещени.

И нареждат наетите страдалници, колкото им позволяват гласните струни, без намек за дрезгавост.

Отсъствието на сълзи никой не забелязва.

Те се подразбират.

А това вече е достатъчно.

Убеждава.

И поклонниците на античната класика, и любителите на сценичния експеримент едва ли ще възразят, че живата човешка трагедия стои над която и да е постановка.

Реалността на сюжета изтръгва от плена на въображението.

Препълва с неподправени емоции.

Смъртта си е смърт.

Независимо от количеството венци и черни ленти.

Тя докосва всички.

Дже тези, до които формално не се докосва.

Именно затова, тя присъства буквално във всеки мизансцен.

Впечатлява от който и да е ракурс.

И сякаш само около нея хората са способни да се обединят.

Смъртта до спор за жанрове не слиза.

Тя няма опоненти.

Тя сама по себе си е жанр.

И колкото по-далече, толкова по-силно той ме увлича.

От „действащите“ лица няма кого да зачеркнеш.
Тълпа.
Роднини.
Покойник.
Към нито една ремарка придирчивост.
Молитви.
Речитативи.
Хлипове.
Всичко се играе на предела на актьорското май-
сторство.
По друг начин не се получава.
Всичко се играе като за първи път.
Обрядът не е форма.
Обрядът е атмосфера.
ЕКСТАЗ.
– Кого погребват? – тихо пита възрастен зяпач.
– Музикант – още по-тихо отговаря друг.
– А на какво свиреше?
– Млад ли беше?
Народът шепне.
Народът се вълнува.
Опитва се да узнае поне нещичко за починалия.
И когато, в края на краищата узнава, обречено
въздъхва.
Въздишка като закъсняло признание.
Почти прощално напътствие.
След него всички мисли и чувства губят смисъл.
Неочаквано гъсеницата се спира.
Ковчегът се спуска на земята.
Всички замират.
Но безмълвието продължава само секунди.
Музиката открива ново действие.
Дудукът се взривява.

И заедно с него се преобразява цялата улица.
Униинето се сменя със страст.
А черният цвят, въпреки всички канони на тра-
ура, губи своята магическа сила.
Струва ми се, че на сцената става още по-суетливо
и многолюдно.
Но моят разум проявява търпение.
Смирява се.
И повече не противоречи на реалността.
Жените, струпани на купчинка, яростно пляскат.
А мъжете, здраво прегърнати за плещите, танцу-
ват около открития ковчег.
Дори сред тези, които стоят до мене, се долавя
оживление.
От чуждите уста е трудно в това да се повярва.
Това трябва да се види.
Кръгът около ковчега ту се свива, ту се разпуска.
Движенията са изострени и синхронни.
Този танц напомня на сватбен.
Само че, в ролята на невеста сега влиза самата
смърт.
Любов – като прошка.
Любов – прощаване.
И ето, забелязвам първите сълзи.
Те просто текат по маските и лицата, и никой не
ги изтрива.
След няколко минути плачат вече всички.
Актьори.
Танцьори.
Зрители.
Плачат близки и съвсем далечни.
Аз дори усещам как музиката се задавя от вълнение.
Дудукът се предава последен.

Дудукът започва да хрипти.
От попадащите в него сълзи на музиканта.
Звуките се отдалечават, но аз продължавам да ги
чувам.

Те замлъкват, но аз не мога да ги забравя.
Не..., това не са напеви на планински ручей.

*„Кой ще ми протегне ръка,
когато мъгла ще се разсее над долината?
Кой ще ми изсвири любимата мелодия,
за да вдъхна отново аромата на цъфтящата кайсия“?*

* Сергей Курьохин (1954-1996) – руски музикант авангардист

МЪСТ

ТОЙ ЛЕЖИ.
До постаментата.
На безжалостно изпотъпканата леха.
Целият нацапан с бяла боя.
И никой от преминаващите не хвърля към него-
вата страна даже бегъл поглед.
Свален.
Безславен.
Самотен.
С пристегнатата примка на шията.
Сякаш великан-самоубиец, когото са забравили
да опеят и да погребат.
Той лежи вече четвърти ден.
Забил лице в калта.
Осъден на небитие.
И никого вече не впечатляват неговите гръмки
регалии и минали заслуги.
Дори него самия.
Дори любителите на хронология и статистика.
Да би се върнало времето поне за няколко войни
или военни парада назад.
Нима той можеше, стоейки на трибуната, да си
представи такъв земен финал?
Разжалван.
И непростен.
Като прокажен.
Лежащ в тъжно очакване на подземния кран и ка-
миона.

Представляващ отсега ценност само за топилна пещ.

Звездите, оказва се, също лъжат.

За нуждата от историята, в това число.

Лъжат и не носят никаква отговорност.

Нито пред силните, нито пред слабите.

Нито пред живите, нито пред мъртвите.

ТОЙ ЛЕЖИ.

Аз минавам покрай този площад всяко утро и картината направо изглежда застинала.

Като на недовършено платно.

За което не са стигнали боите.

Видимо, победителите все още продължават да се наслаждават на плодовете от своето метежно творчество в набързо завладените кабинети.

Забравили за улицата.

А да се наслаждават действително има на какво, нали те за една нощ превърнаха отдавнашната кръвна ненавист в историческа равностметка.

И сега навярно гръмко спорят помежду си кой от тях е дал по-голям принос в победата над врага.

За бъдното те засега само философстват.

С умен вид и бокал в ръка.

Давайки воля на фантазиите.

Митовете.

И политическите хитрости.

За тях доста по-важно е да се утвърдят в своя егоизъм и да покажат на света своите способности, в които те самите съвсем неотдавна се съмняваха.

А някои въобще в себе си не вярваха.

Затова телеканалите въртят по няколко пъти на ден филмчето с безпризорно търкалящия се на земята бивш бронзов бог.

Под издевателски весела музика.

С язвително насмешливи коментарии на разни видове клоуни.

За да се доведе конформиста-еснаф до пълно отвращение.

Такава е естетиката на жанра.

Само така може нагледно да убедиш всички в своето историческо превъзходство.

Само така може истински да отмъстиш не толкова на конкретен паметник, колкото на цяла епоха.

А заедно с това да се добави в националния календар още един празник.

Този път вече в своя чест.

ТОЙ ЛЕЖИ.

Просто камара.

Просто метал.

И не разбира, че повече никога в нозете му няма да поднесат цветя.

Отсега същите хора, със същия трепет и низкопоклонство, ще полагат венци и букети в други нозе, които също толкова уверено скоро ще се изправят на това освободило се свято място.

Дълго да се чака няма да се наложи.

Кандидатурата е подбрана.

Алтернативите са отхвърлени.

А и Всевишният с гласа си властта поддържа.

Скулптор все ще се намери.

ТОЙ ЛЕЖИ.

НЕГОВОТО ВРЕМЕ МИНА.

Във всеки случай, на този малък площад.

В този малък град.

В тази малка, но, както тя обича да величае себе си, много горда страна.

Неговата съдба решиха за един час, не оставяйки
никакъв шанс за оправдание.

А и на кого това оправдание е нужно?

Ако никой, дори в обвиненията, не е вникнал.

Дори самите обвинители.

Революцията е процес винаги ускорен.

Затова и резултатът при нея е винаги оптимален.

Неочаквано полудели, всички в паника и без да се
оглеждат, се гмурнаха в бъдещето.

Всички срочно се хванаха да преписват своите ус-
тави, биографии и роднинство.

Народът не е способен да живее без фетиш.

И е готов да го извае от какъвто и да е материал.

Дори от болка.

Стига да блести и да искри.

Народът обича пред развалини да дава нови клетви.

Забравяйки за старите.

Без жалост, угризения и отговорност, потъпквай-
ки своето минало.

Той не забелязва как се превръща в обикновена
злобна тълпа.

У която за душата няма нищо, освен числено пре-
възходство.

И която, заплитайки се в своите инстинкти, поня-
кога дори сладкото приема за горчиво.

Впрочем, тълпата се отличава не само с отсъстви-
ето на разум, мяра и вкус.

Най-скръбното е: тя няма памет.

Паметта е присъща на личност.

Паметта е молекула на вечност.

ПАМЕТТА Е ПАПЕРТ*.

Възвишава.

И над **пахлавата****.

И над **аджиката**^{***}.

И над себе си.

* **Паперт** – църковен притвор, преддверие, построено няколко стъпки над земята, означаващо възвишаване на църквата над всичко земно

** **Аджика** – грузинска горчива лютеница

*** **Пахлава** – грузинска баклава

КУЛАТА

Моминска – по название.

Женска – по окръгленост.

Мъжка – по характер.

Еклектична, но не парадоксална.

Привлекателна и без излишества.

А наяве изглежда не по-зле, отколкото на плакатите в скъпи хотели за чужденци.

Визтната картичка на града.

Макар че, може би и на цялата нация.

Ако се вземе и се уплътни нацията до един конкретен образ.

Или до един-единствен плакат.

Времето посвоему се е отнесло към шаха.

Изтривайки от паметта си всички негови държавни подвизи, то е съхранило кулата.

Необичайна.

Непристъпна.

Леко високомерна.

Съхранило в този вид, в който я е построил шахът, прославил се не само с архитектурен усет, но и с безразсъден нрав.

Той не търпял възражения по никакъв повод.

И не изпитвал жалост дори към ближния.

Бидейки по природата си чужд на подобни проявления на слабост.

Именно в построената край морето кула разлютилият се шах скрил собствената си дъщеря, отказала да се омъжи за него.

Капризът на властника се оказал по-силен от родителския инстинкт.

И по-твърд от хорските обичаи.
Но на безумието все пак се наложило да отстъпи.
Шахската страст, както и обещаните съкровища,
останали непоискани.

Естеството възтържествувало.
Отстоявайки подарената от Господ детска гордост
и непорочност.

Заточението продължило недълго.
Както и недълго продължили съмненията.
Двадесет и осемте метра на полета станали за
опърничавото създание спасение и едновременно по-
следни мигове живот.

Гледайки кулата от брега, дори след векове, може
почти с увереност да се каже, че навярно такава е и
била душераздиращата развръзка.

От кулата все неопровержима, солена, подобно
морска вода, орис.

Впрочем, печалният завършек на древната при-
казка придава на несъстоялия се **инцест***, макар и
жестока, но все пак романтичност.

Обвивайки кулата с ореола на източна тайнстве-
ност и наив.

Превръщайки я в национален фолклор, слепен от
сив варовик.

Кулата наистина прави впечатление.
Дори на тези, които са равнодушни към толкова
помпозен род изкуство.

При това, вътре, в самата кула, това впечатление
съвсем не е по-малко, отколкото отстрани, на раз-
стояние.

Ти се изкачваш.
Стъпало след стъпало.

Превъзможвайки едновременно леността, умора-
та и досадата на гида.

Ти се взираш във всяка замазана пукнатина, във всеки камък.

Боейки се да пропуснеш нещо важно или символично.

И когато вече ти се струва, че твоите крака още малко и ще се обезсилят, тогава търпението секва, ти изведнъж се промушваш през полумрака навън.

До самото синьо небе.

В тези минути то принадлежи само на теб.

На твоите обятия.

И на твоето въображение.

Сигурно това е висшето усещане за власт и все-
позволеност.

Достатъчно е да изложиш лице на вятъра.

Да размахаш ръце.

И ти мигновено се превръщаш в чайка.

ДОТОГАВА, ДОКАТО ЧОВЕК НЕ СЕ НАУЧИ ДА
ЛЕТИ, ТОЙ ЩЕ СТРОИ КУЛИ.

И съвсем не е важно на кого ще припишат автор-
ството придирчивите потомци: на зодчия-авангар-
дист или на тирана-педофил.

Окръжености, издатини, извивки – второстепенно.

Главното – безтегловност.

Сред реещите се птици и се диша другояче.

И земята изглежда другояче.

Инсталацията – жанр космически.

Ето го – истинският финал на пътя, заради който
си струва да направиш първа крачка.

Ето го – тържеството на душата, овободила се на-
края от натрапчивостта на тялото.

При това няма никаква увереност, че те ще се съ-
единят отново.

Да, всеки народ има своята КУЛА.

Със своя история.
Със свои истории.
Народите са много.
Кулите също.
И към тях се точат не само тълпи туристи.
Изнурени от суета, морал или нещастна любов,
местните самотници също понякога се изкачват на
ръкотворните върхове.
Те предизвикват вселената.
Те дълго се прощават с хоризонта.
Те се измъчват.
Те се колебаят.
Но веднъж се решават.
Изборът им е трудно да се оспори.
И трябва да им се отдаде дължимото: избират те
най-естетското прощаване със света.
Приказките от време на време се повтарят.
А някога дори се сбъдват.
Ето, получава се, ЧОВЕК Е СПОСОБЕН ДА ЛЕТИ
И БЕЗ КРИЛЕ.
Наистина, само един път.
Първи и последен.
Но не е истина, че за кратко.
Това е полет във вечността.
От нещастие – към щастие.
От смърт – към живот.
Моминската кула може лично всеки подобен по-
лет да потвърди.
Такава е съдбата ѝ.
Да бъде още и паметник.
Интелигентните господа от ЮНЕСКО изразяват
пред тази грамада своето особено почитание.
С всевъзможни гербове.

Печати.
Високопарно-казионни думи.
Още те ѝ гарантират охрана.
От 2000-та година.
Плюс малко пари.
За ремонт.
И поддържане на имиджа.
Не само за слава на шаха.
Но все пак... благодарение на шаха.

* **инцест** – кръвосмешение

КРЕПОСТТА

Да позволиш да те зазидат в стената.
Пред очите на майка ти.
Без жалост да изгониш от себе си душата.
Под воплите на обезумяла тълпа.
Иначе каменната стена под натиска на враговете
няма да устои.

А заедно с нея ще рухне и надеждата.
Тогава вече нищо няма да спаси нацията.
Ще изтребят всички до последния.
Ще изгорят всичко, което се поддава на пламък.
И даже за мъст може завинаги да се забрави.
Страхът отсича волята до корен.
Отказват спирачките.
Тълпата се мята от една страна на друга.
Пълна с ужас и предчувствия.
Тълпата е готова на всякаква жертва, на всякакъв
подвиг, на всякакъв абсурд.

Само да угоди на всички тайни сили наведнъж.
Паниката затъмнява човешкия разум.
Именно тя води бала.
Сякаш е изпратена свише.
За да режисира този мрачен, апокалиптичен спектакъл.

Непродължителният сценичен хаос рязко се сменя с мълчание.

И в този момент нечий показалец, за кратко провиснал във въздуха, поднася беззвучната, но окончателна присъда.

Изборът попада на най-светлия, най-чистия и непорочния.

При това никой не се съмнява, че зад избора стои сам Господ.

Не се съмнява и майката.

Отпуснала глава, скръстила на гърди ръце, тя смирено, без право на помилване, приема решението на тълпата, а значи и на Господ.

Тя без сълзи се прощава със своя единствен син, който пред очите ѝ става отрок-спасител на цялата нация.

Национална гордост.

Национална вечност.

За преброени мигове около юношата се съгъства плътен жив кръг.

Всеки се домогва в последния момент да се докосне до божия избраник.

Като до кумир.

Във всяка трагедия живее хормон на фарса.

У всеки зрител винаги се таи предател.

Преоблечения направо на площада в бели одежди го водят като на екзекуция.

Впрочем, това е наистина екзекуция.

Без оглед на патос.

Жалост.

И любов.

Външно това действие с нищо не напомня героичество, достойно за безсрочна людска памет.

Нали всичко, което се иска от героя, е да изпълни волята на тълпата и на Господ.

Да се слее заедно с каменната стена.

Да се превърне в непристъпна сила.

И още малко, това ще стане.

Човешката слабост тържествува.
Неочаквано и за нея се е появил шанс да почув-
ства вкуса на победата.
Времето застива над крепостта.
Застива, за да започне обратното броене.
В края на парадно-погребалното представление
спасителя го оставят насаме със себе си.
Слабеещи крачки преди провала в небитието.
Преброени глътки чист планински въздух преди
мъчителната смърт.
Макар и с вяра за среща с Бог.
Никой не се съмнява, че отсега-нататък ще има на
небесата един ангел повече.
А на крепостта, независимо от предчувствията,
ще бъде съдено да отстои и този набег.
Но това ще се случи по-късно.
В послеслова към повестта.
Ала сега тълпата се прощава с избраната от нея
жертва с тихи сълзи.
Младите очи за последен път гледат, но вече нищо
не виждат.
Младото сърце едва-едва бие и вече нищо не чувства.
Всички се молят за своя спасител, шепнешком му
пожелават бърза смърт.
Кой от състрадание.
Кой от отчаяние.
А някой просто бидейки в плен на собствената
природна страхливост.
Сътвореният на земята ангел също се моли.
Но вече не разбира нито своите думи, нито онова,
което се случва наоколо.
И само от време на време, спирайки, с размах
простира ръце към върха, сякаш приветства новите
неземни братя.

В отговор небето отваря врати.
Залива се със слънце.
Чудото действително се е извършило.
Врагът е отстъпил.
Крепостта е устояла.
Значи цената за това е била оправдана.
Отсега-нататък Господ е още по-силно вкоренен в
съзнанието и фантазиите на хората.
Такава е магията на ортодоксалното чудотворство.
Свирепа.
Показна.
Неотвратима.
Езическа по същина.
Макар и християнска по своите свети образи,
плачове и молитви.
Да паднеш ничком пред Бог в края на гибелта.
Да принесеш в жертва себеподобния в името на
собственото спасение.
В какво ли само не се вкопчва човешкото безси-
лие в пристъп на страх.
И дори убийството на невинен често се издига в
ранг на велико благо.

P. S.

Впрочем, любопитстващите потомци едва ли ще
разтъжи такъв сюжет.

За тях това е не повече от занимателна три стра-
нична story.

За един планински юноша.

За един герой.

За един малък народ.

МИНАЛОТО – ИЗВЪН КОНТЕКСТА.

МИНАЛОТО – ВИНАГИ В САМОТА.

ДЪРВОТО

Оловото се топи.

Оловото се разтича на гъсти безмълвни ручей.

Заливайки с нажежено-студен цвят не само съз-
нанието, но и пространството.

Всичко наоколо е лишено от земно правоподобие.

Всичко сякаш е застинало в безвремие.

И колкото и да се оглеждаш встрани, с нищо този
вакуум не се опровергава.

Нито едно живо същество.

Ако не се счита моето случайно тук появяване.

Нито един звук.

Ако не се обръща внимание на едва доловимата
аритмия на собственото сърце.

Която с всеки удар упорито напомня за финални
акорди на земен реквиem.

Аз искам да направя крачка.

Искам да се откъсна от мъртвата точка, за да ожи-
вя поне малко обстановката.

Но не мога.

Защото не мога да разбера насън ли е това или наяве.

Война или мир.

Свобода или плен.

Символизъм в първосъздаден вид.

Екзистенциализъм – в зачатъчен.

При съзерцанието на толкова безнадеждна карти-
на е трудно да не се опреш на философията и да не се
замислиш за суицидната същност на битието.

Макар на пръв поглед всичко да изглежда твърде
постановъчно и театрално.

А пък заклетият натуралист Дарвин тук едва ли би намерил с какво да се заинтригува.

В някаква секунда аз си спомням, че подобен пейзаж след битка вече съм срещал.

На хиляди километри оттук.

В една от **гугенхаймовските*** колекции.

Олово – вместо слънце.

Изгар и мъгла – вместо небе.

Само че сега аз усещам себе си като част от това прискърбно творение.

По воля на съдбата, проявила изведнъж таланта на художника-авангардист.

Обаче бледността на палитрата съвсем не означава оскъдност на впечатленията.

Аз не се съпротивлявам.

И забелязвам как сам постепенно се разтварям в окръжаващия ландшафт.

Превръщам се в сивота.

В оловност.

Оставам насаме с мислите.

Които с тръпки конвулсивно се разпълзват по моето тяло.

И от които ми става нетърпимо задушно.

За глътка вода може само да се мечтае.

Както и за глътка свеж въздух.

Едва помръднал от мястото си и маневрирайки между вяло пъплещите ручей, аз бродя по разбития пращен път с надеждата да открия поне нещо, напомнящо за живи хора.

Аз съм в търсене на себеподобни.

Струва ми се, че последният бой е утихнал тук съвсем неотдавна, но в още неизстиналата от страсти долина, вече не се виждат дори мъртви.

Нима всички веднага са се възнесли в рая?
Като награда за ненавистта към неверниците.
Дже капка кръв не се намира.
Изпарила се е.
Сякаш не я е имало.
Както не е имало пронизителна болка.
Вопли.
Ужас на последното мигновение.
Колко оловни войници са покосени по склоновете на обгорените хълмове, само един Бог знае.
Защото никой, освен Него, точно не е броил нито свои, нито чужди.
И макар че рано или късно вездесъщите цифри ще запълнят и този луфт от историята, те все едно ще означават само бездушна приблизителност.
За войната е безмислено да се пишат отчети.
Войната е невъзможно да се предаде с бои или думи.
Войната трябва да се възприема в натура.
Един срещу друг.
С нейната светлина и сянка.
С нейната бездушна естетика.
За да се разбере във всички нюанси по какво смъртта се различава от изкуството.
Вглеждайки се в замътнената далечина, аз окончателно се убеждавам в това.
Макар да възприемам ставащото на нивото на първобитната интуиция.
Какво се е случило с всички, носили военна униформа, аз се досещам, но къде са изчезнали другите – даже не мога да си въобразя.
Уж всичко най-страшно е минало.
А и живи войници повече не са останали, така че може да се излезе от укритието.

Но колкото и да вървя, насреща ми никой не пада.

Нито човек.

Нито звяр.

Беззвучие е погълнало всички.

Наказвайки за войната.

И животът, видимо, скоро няма да се върне в тази някога слънчева долина.

Аз – като на необитаема планета.

В немислим трилър.

Изгарът и мъглата ту се съгъстват практически до чернота, ту леко се разсейват.

И в момент на кратко, почти мистическо просветление, по клоните на самотно обгоряло дърво виждам няколко листа.

Оловни.

Да, по формата и дори по рисунката на тях, листата напомнят истински, обаче аз се съмнявам, че в близките хиляда години те ще се раззеленят.

Хлорофилът, както и кръвта, се е изпарил.

Значи и шумолене на дървета не ще се чуе тук още много, много дълго.

Само тишината е способна да пренебрегне времето.

Само тишината има размах, подобен на вечност.

КАРАБАХ.

ИЗГУБИЛА СЕ АВТОНОМИЯ НА ИЗКУСТВОТО.

* Музей „С. Гугенхайм“ за съвременно изкуство в Ню Йорк

АНАБЕЧДИ

*Не воювайте с химерите в себе си,
за да не се унищожите като вид.*

* анабечди – отпечатъци (груз.)

Игра

ИГРАТА НА ВЪОБРАЖЕНИЕТО Е НАИСТИНА ИГРА.

И може би най-завладяващата от всички достъпни за човека игри.

В нея можеш да си позволиш всичко: да бъдеш този, който искаш, да станеш такъв, какъвто мечтаеш.

В нея може дори да рискуваш и да се окажеш този, който си всъщност.

В нея можеш да манипулираш с времето, пространството, мислите, да си представяш себе си като философ или оратор, да изтъкваш чуждите велики рефлексии за свои, с главата да се потапяш в безкрайните сложносюжетни капризи, а после, без да се срамуваш от нищо, безболезнено да поправяш многобройните грешки, умело да ретушираш глупостта и, в крайна сметка, всеки път, сякаш нищо не е било, да започваш живота отново.

Ето кога ти се удава с лекота да премерваш всякакви маски, неприкрито да лъжеш и да се отнасяш към подобна лъжа като към пълноценна истина.

Да я възхваляваш.

Да я издигаш в ранг.

Да я поставиш на едно ниво с всичко най-съкровено, най-мило на сърцето.

И никакво смущение по повод на „авторството“.

ИГРА НА ВЪОБРАЖЕНИЕТО.

За разлика от ежедневноста – това не е бягане на място.

Напротив, това е вечната съблазън да изпреварваш събитията.

Да се правиш на победител.

Да превъзнасяш още неизвършен грях.

И без да се боиш от наказание, да флиртуваш с небесата.

За никого не е тайна, че тая ИГРА е призвана да създава паралелна реалност.

Нали в повечето случаи тя изглежда къде по-ярко и изразително, отколкото битието.

А понякога по-достойно.

По-логично.

По-откровено.

Не става дума за пренебрежение към обкръжаващия свят или собственото „аз“.

По-скоро това е естествено търсене на „аз“ истинското.

Често скрито не толкова от околните, колкото от самия себе си.

Но доколко можеш да се довериш на всякакъв род измислени паралели?

Коя от двете постъпки е по-искрена – въображаемата или извършената наяве?

Как да се отнасяш към останалите *homo sapiens* – вземайки пример от книжните герои или изхождайки от личните слабости и корист?

Появата на такива въпроси е способна да извади психиката от равновесие.

А и съвсем да ти вземе ума.

Въображението все пак е винаги отдушник.

И надеждно укритие.

Където може да дойдеш на себе си, да се справиш с комплексите и фобиите.

Където можеш да събереш сили, позволявайки си много: и дързост с коварство, и отчаяние, на което за пред хората обикновено не достига характер.

Това е най-достъпният начин за сваляне на стереотипи.

Първата стъпка към обновление.

А значи и към съзидание.

Трудно е да си намериш по-верен приятел.

Въображението никога не те предава.

То спасява дори най-безбожния, най-страхливия и прекалено наивния.

Разрешава открито да обичаш забраненото и да се домогваш до безсмъртието.

А още позволява истински да ненавиждаш и да не търсиш обяснения за своята ненавист.

Нищо не привежда в движение чувствата и открито не провокира към неочаквани постъпки така, както неудържимата човешка фантазия.

Нищо не изкушава така, не заразява с хазарт, както опитът да си представиш света друг.

И собствения свят в това число.

Почти винаги се получава.

Почти винаги се получава ефектно.

Макар понякога и трудно познаваме.

Но нима това е толкова важно?

ИГРА НА ВЪОБРАЖЕНИЕТО...

Безкрайна.

Дълга, колкото вечност.

ДНК-то, на която изцяло и напълно се състои от образи.

Понякога сложни.

Понякога празни.

Понякога нехайни.

А пък понякога – умишлено нехайни.

„Седем пъти мери“ – тук е неуместно.

От идеята до въплъщението – не се налага дълго да чакаш.

И колкото процесът е скоротечен, толкова по-сладък е резултатът.

Друга такава игра няма.

И по лекота.

И по дълбочина на потапянето.

Тя сама се е измислила.

От въздуха.

И настроението.

Нейният принцип е импровизацията.

Нейният блясък – в остротата.

Особено това се усеща, когато се окажеш пред чистия лист хартия с молив в ръка.

Кирилица, латиница, грузиница – отсега нататък са оръжие.

В твое безпощадно разпореждане.

И ти се хвърляш в битка.

За своя герой.

Плюл на всички противоречия.

И взаимоизключения.

Без да се боиш да бъдеш неразбран или осъден.

Без да се боиш нито от съвест.

Нито от отговорност.

Нито от безотговорност.

Ти си сам срещу себе си.

Като че ли гол.

Хвърлил ръкавица на отражението.

Берлин

Да, Берлин не е цяла Германия.
И все пак Берлин е цяла Европа.
Нали сърцето е всичко.
Не като в онзи романтичен смисъл в песните.
А в пряк, анатомичен.
Ех, иска ти се веднъж, облякъл се в колосана манта,
да се поровиш в човека и човечеството.
Да се почувстваш хирург-проктолог-гинеколог.
Отказвайки се от услугите на анестезиолога.
Берлин е най-подходящият за подобен експеримент пациент.
Той е и най-подходящата за този садизъм арена.
Без излишни декорации и прочее изпъкнали условия.
Тук алюзиите бързо се справят с времето.
И се превръщат в абстрактни каменни изваяния.
Тук реалността е беззащитна пред мащабните амбиции.
И въпреки логиката, честичко готова на отстъпки.
Кога показно, кога задкулисно.
В този град всички признаци на историята са на лице.
Диагнозата – формалност.
Както и многотомната справка от октомври 46-а, където тя е описана в детайли.
И защо тогава Берлин го превземаха с щурм?
Палеха.
Взривяваха.
Кълцаха.

Той и сам би се отдал.

На разчленяване.

При това значително по-рано от отредения му срок.

Театърът започва със закачалката. ИСТОРИЯ-ТА – С БЕСИЛОТО.

С бесилото тя и завършва.

Такава е окончателната зрителска присъда.

Която на обжалване не подлежи.

Театърът може да се нарече Берлин.

А може – Нюрнберг.

Фейсовете са едни и същи.

И никаква самодейност.

Обожавам Лени Рифенщал.

От нейните шедеври и до сега мравки ме лаят по тялото.

И устата ми е пълна със слюнка.

Нищо по-оголено-жилаво в Белите стълбове не ми се удаде да изнамеря.

След нейните сеанси веднага закопнях за подвизи.

Прииска ми се да направя гримаса на кайзера-монумент.

Да премеря музейната концлагерска униформа.

Да се заема с любов в бункерния будоар на Хитлер.

Дори месеци след посещението на Стълбовете аз все още бях под впечатление.

С удоволствие си пийвах мътно баварско на изкъртените стъпала на Райхстага.

А после там разхвърлях празните кутии, които с грохот се търкаляха надолу.

Без да изпитвам нито страх, нито угризение на съвестта.

При това полицията мълком ми прощаваше.

Fair play в Германия сега е на мода.

Четирима здравеняци с пагони равнодушно наблюдаваха малката вакханалия.

Е, как да не се възползваш от такава свобода?

Тичайки, направо пред очите им покорих близката планина от бетонни отпадъци.

Изригвайки наоколо фонтанно многообразие от родна руска реч.

Да се поупражняваш в нецензурни ругатни върху развалините на Берлинската стена – това е безплатно забавление за много източноевропейски туристи.

Не си успял в своето време под дулата на автоматите да се покатериш, затова сега ти се е паднало щастieto от душа да изкрещиш всичко, което някога за нея си мислил.

Берлин – открит урок от миналото.

И на него има право да присъства всеки гражданин на света.

Без покана.

Виза.

И не само евреинът.

По примера на Берлин е любопитно да се понаблюдава как милиони се крият от своята история.

Но по-отчаяно от немците това не прави никой.

Те продължават да се плашат от собствената сянка.

Прегърбили рамене.

Неспирно бърборейки за покаяние.

Остана само да преименуват Берлин в Берл Авив, а Хамбург в Хайфа.

Струвало ли си е тогава да забъркваш каша?

По-точно, вече две световни каши.

След които дори облизани купички не са останали.

Добре, да не бъдем злопаметни.

Великият на великия трябва да прощава.
Нали сред загубилите е бил и сам Маркус Волф.
Цвят на очите: петнадесети.
Цвят на косата: „В“.
Категория: годен.
Нека се отнасяме към себеподобните по роднински.
В края на краищата ние всички сме се появили на
този свят от един общ смисъл.
И всички в едното безсмислие ще си отидем.
Още веднъж с респект към Лени Рифенщал.
Да благодарим на нордическата красотка.
Нейният свят е не просто проктология с гинеко-
логия.
Това е още по-сурово.
Това е триумф на волята.
Арийската.
Макар и примесена с женска.
Жалко, че не са я вдъхновили неарийци – Рузвелт,
Сталин, Чърчил.
На такова кино бихме се нагледали!
И пък съвсем не е ясно защо не ѝ е бил по вкуса
обаятелният пионер-отличник Хонекер.
Не му провървяло на очилаткото.
Не провървяло на четвърт от всички немци.
А заедно с тях и на Белите стълбове.
Лени, ти си възхитителна!
И не по женски храбра.
Ти надникна в екранното огледало от името на по-
лудяващата нация.
Освен това, ти показва на света всичко, което си
видяла в него.
И за което така се страхуваха да признаят твоите
съплеменници.

Киното наистина е най-безжалостното от изкуствата.
Берлин усети това върху кожата си.
Много преди разчленяването.
Ала коалицията си даде вид, че нищо не вижда.
А и по-късно едва ли нещо е забелязвала.
В същото време у бившия мъчител-мъченик се
появиха свои фестивали и свои поклонници.
Може да не се съмняваме, скоро ще се народят и
нови богове.
Ще се нарисуват нови оси.
Никой не знае колко време е останало до следва-
щата каша.
И без разлика кой тоя път ще я забърка.
Масата не може да остане дълго празна.
За апетит и дума да не става.
Неубитите мечки все още бродят по горите, про-
спектите, страните и континентите.
Така че, ще има какво да се дели.
И с кого от приятелите-врагове да се скараш.
Сбогом на оръжията – не е за нашата ера.
Гладните и алчните имат свои сметки със света.
Свои пътни карти и изгоди.
Пилонът в ръцете им.
А парчето цветист парцал ще подберат пътъом,
близо до поредния „блиц“.
Виенското колело на историята се върти.
Без спирачки.
И нищо, че скърца.
Дори не е важно в коя посока.
Пък нека и във всички наведнъж.
Mahlzeit!

Контрабас

Ако за някого може да се каже, че мечка е настъпила ухото му, то това е за мен.

Дори в моето набъбнало персонално дело, лежащо в прах на един известен московски площад, даденият нюанс е оцветен с червен флумастер.

Което повишава авторитета на моето полуглухо ухо до нивото на обект от държавна важност.

Но, слава Богу, човек ги има две.

И слава на мечката и ДРУГАРИТЕ, които второто ми или не забелязаха, или великодушно пощадиха – току виж, че послужи на обществото.

Така или иначе, запазиха ми пълноценния живот.

А за музиката – още един, макар и не съвсем разбран, но пламенен почитател.

Все пак по-добре да слушаш музика с едно ухо, отколкото да не слушаш изобщо.

На фестивала в Байройт аз се убедих в това.

Във всеки случай, присъствието на толкова съмнителен ценител на класиката не събуди и не възмути спящия на стотина крачки от концертната зала Вагнер.

Нибелунгите и майстерзингерите – също.

Изтърпяха.

Освен това, от тях всичките аз получих не по-малко удоволствие, отколкото останалите слушатели.

Впрочем, не само с единия Вагнер...

Моите възторзи, независимо от природния казус, се отнасят в еднаква степен към всякаква музика.

Аз съм всеяден.

Дали от недообразованост, дали такава е спецификата на личния ми избор.

Но особено място в тази безкрайна колекция заема контрабасът.

Той не ми дава мира от първия до последния звук.

Той изостря нервите ми.

Заставяйки сърцето да се блъска в съвършено шантав ритъм.

Само не знам – щях ли да обичам контрабаса, ако на него не свиреше Ираклий.

Както и не знам – щях ли да обичам Ираклий, ако не свиреше на контрабас.

Но на нас тримата ни провървя.

На гедееровските руини на последния райх ние се чувствахме в пълно триединство.

Цели три месеца.

Подчинили на себе си като роби и музиката, и мислите, и ухаещото на пролет пространство.

Дори скачащата по масата бяла тенисна топка и досега буди умиление.

Времето, уви, да подчиним не успяхме.

То винаги сече със замах.

Имаше Ираклий – няма Ираклий.

Имаше контрабас – няма контрабас.

Обаче музиката под натиска на времето устоя.

В признанието си тя мина без думи.

Нотите се оказаха достатъчно.

Лъкът стърже.

Струните вият.

Без жажда за аплодисменти.

В стил полски постмодерн.

Ираклий съумя красиво да се посвети.

На един-единствен слушател.

В кадифената градина сред отърканите антични статуи.

И това посвещение му се върна с взаимност.

Замъкът Виперсдорф се оказа не само с достойна история, но и с благородна аура.

Привиденията не се намесваха в чуждото тайнство.

И не натрапваха средновековните си вкусове.

Те бяха само част от интериора.

Проводници на духа.

И досега понякога вдишвам хвойновия мирис на тези меки зеленикаво-кокаинови вечери.

А резките замахвания на дълговатите ръце все още изплуват в леко помътнените спомени.

Viva Gabrys!

Viva гений!

Нали ти беше този измислен Ираклий.

И благодарение на теб той остана завинаги.

Щипката бял „сняг“ не пречеше на алианса.

Живата музика, макар и да дружи със забраненото, насила към рая никого не влачи.

Така че, земната любов тържествуваше.

По-високо от нея няма.

Веднъж родило се, чудото не умира.

Жалко само, че то се ражда рядко.

Случайно.

И в това е неговата уникалност.

Вагнер и контрабасът могат да потвърдят.

Те са извън конкуренцията.

А значи – извън ревността.

Те знаят цената и на всичко прикрито-изтънчено.

И на всичко нескриваемо страстно.

Лъкът стърже.

Струните вият.
Солото продължава.
Колко години вече.
Както от сцената, така и в записите нощем.
И нищо, че за едното ухо.
Бузите все едно пламтят.
До утринното пробуждане.

P.S.
Още веднъж – слава на мечката!
Та нали тя би могла и на второто...
В просъница, например.
Или в пиянство.
Или по „препоръка“ на другарите.

Liberty

Най-изхабената дума от оскъдния плебейски лексикон.

На какъвто и език да звучи.

И в каквито и планини да отеква с ехото.

За нея е имало, има и ще има търсене.

Тя е лишена от алтернатива.

Макар да не е лишена от харизма.

И за нея винаги ще се намери видно местенце.

Близко до сърцето на еснафа.

Сигурно.

СВОБОДА.

Дума-плакат.

Дума-гранит.

Дума-колаборационист.

Приложения може да се измислят хиляди.

И всяко от тях посвоему ще се впише в образа.

По изтърканост, по честота на звученето в измъдрените речи с тази дума не може да се сравни никоя друга.

Освен това, тя с лекота засенчва в новините всяко събитие и дори всеки проблем.

Защото тя вече сама по себе си е проблем.

От който никога не ще се избавиш.

И по вина на който може да се лишиш от разум.

Поговорите ли за свобода – в едър план ще ви покажат по „кутията“.

Покрещите ли с флаг в ръце – ще ви издигнат за депутат.

Не пропускайте шанса!

Да отговаряте за казаното – няма да се наложи.
Все пак, вашата персона е само прикритие.
СВОБОДАТА ОТДАВНА ПРЕСТАНА ДА БЪДЕ
КАТЕГОРИЯ ЛИЧНОСТНА.

Още повече пък и лична.
Превръщайки се в главен покровител на злото.
Всичко, което се продава в света, е от нейно име.
Всичко, което погубва човешката душа, е свързано с нея.

Може, разбира се, да я дадеш под съд, но уви, няма кой да я съди.

А кой ще се осмели на подобна наглост?
Кой ще рискува да приведе в изпълнение обвинителната присъда?

Много по-лесно е да преминеш с нея на „ти“, да намериш общ език и даже да се побратимиш, с меркантилен интерес.

Най-често, именно така всичко се и случва.
Вярно, под марката на интереси – къде по-значими и глобални.

Тълпата е опитен търговец.
Тълпата е стар евреин.
Така че, тя знае какво да прави със свободата.
Защото, тя винаги е начело на борбата.
Дори, ако това е имитация.
Дори, ако това е провокация.
Обаче, въпреки триковете на политклоуните и прочие илюзионисти, историята всичко фиксира акурат.
А значи, и своята присъда някога ще произнесе.
В „допотопните“ времена под свобода се подразбираше пролятата за нея кръв.

Сега тя се асоциира с барели, кубометри и симетрични озъбвания на президенти.

Бедният мустакат Ницше: сигурно на оня свят му се повдига от всичко случващо се на този свят.

Но какво да се прави, сам си е виновен, не е трябвало да вдига толкова високо летвата.

Сега за свободата на духа на глас да се говори не е прието.

Твърде екзотично и нематериално.

Затова, едва ли някой ще започне с нея да се занимава.

Такава свобода е изстрадана с болка.

Не се определя с изгода или търсене.

И не се управлява от специални департаменти със заплетени названия.

Такава свобода не е просто индивидуална.

Тя е безмерно дълбока.

Тя е интимна.

Всеки има свой неповторим път към нея.

Трънлив.

Криволичещ.

Дълъг.

И не трябва да се срамуваш от фаталните грешки и заблуди.

Защото, те са част от този път.

Не трябва за тях да молиш за прошка бъдещите поколения.

А заедно с това – миналите.

И изобщо никого.

Такава свобода е частна собственост.

Тя е неприкосновена.

И неповторима.

Нещо повече, тя дори е незрима.

Бидейки връх на самопознанието, тя умира едновременно с човека.

Също физически.
На такава свобода не издигат паметници.
И не пеят химни.
На такава свобода се посвещава животът.
Именно за тази свобода е говорил Заратустра.
Но сега позабравеният жрец и пророк мълчеше.
В пъстрия градски пътеводител на една от столиците, който разглеждах в препълнения вагон на метрото, разбира се, се говореше за друга свобода.
И аз не понечих да споря с многоезичната брошюра.
Тръгвайки по случай празника към центъра на града, аз бях в отлично майско настроение.
И затова реших – да не се отвличам с философски изтънчености.
В края на краищата, всяко същество има своя представа за свободата.
Значи, днешният парад в нейна чест също имаше право на размах и помпозност.
Междувременно, пътниците във вагона, сякаш готвейки се за старт, се засуетиха.
Всички се усмихваха.
Високо разговаряха и се смееха.
Напомняйки възбудени фенове на победил отбор.
Неочаквано и аз се почувствах органична част от това щастливо людство.
Гласът на диктора разсея последните съмнения.
Внимание, вратите се затварят.
Следваща станция – „Площад „Свобода“.

One

Части на тялото по избор.
Цвят, форми, размер.
Било то Амстердам.
Било то Репербан.
Било то централна улица на който и да е град на Русия.
Стоиш, сякаш с прилепен гръб към стената.
Без да помниш бил ли си тук вчера.
И не разбирайки как си се оказал тук днес.
Ти стоиш вече кой ли час.
Без да чуваш сам себе си.
Невидим за останалите.
Като че ли всички и всичко наоколо е в изобилие,
обаче ти пренебрегваш това разнообразие.
Ти съществуващ в друга плоскост.
В очакване на вътрешен взрив.
Но няма кой да взривява.
В главата се мяркат само случайни (не дръзки)
мисли за поддържане на пулса.
Нито креатив.
Нито хазарт.
Нито тлеещо перманентно безразсъдство.
Телефонът нервно се гърчи в джоба от звънене – искат да те видят близки, далечни, разни.
Но сред тях не е този, с когото ти се иска да говориш.
Или поне да си размениш мълчание.
Самотата не е отсъствие на хора наоколо.
И не е плашеща със забравя тишина.
Това е пустота в теб.

Това е отсъствие на единствен звук или светло петно, способно да те накара да твориш, да претворяваш или в най-лошия случай – да вършиш лудории.

Когато всичко замислено (изпълнено и неизпълнено) си отива в безвъзвратното минало.

Ти замиращ в очакване на нещо ново.

А то, сякаш за наказание, не настъпва.

Може, разбира се, всички злочестини да отдадеш на стечение на обстоятелствата.

На всевишните капризи и недоразумения.

Но колкото и да се оправдаваш, колкото и да откираваш в душата си добродетели, в един момент все едно осъзнаваш, че твоята персона повече за никого не представлява нито ценност, нито интерес.

И на първо място – за самия себе си.

Самотата е вирус.

Почти неизследван от науката.

И непризнаваем от медицината.

Въпреки това го чувстваш с всяка клетка.

С всяка възпалена извивка.

За него няма ваксини и лекарства.

Както няма и за суицида.

Ето защо е трудно да се избавиш от този инфекциозен агент.

Не може да го сломи нито оргия, нито да го заглуши оркестър.

Не може да се залъже, нито да се заплаши.

Самотата е терминатор.

С гени на ада и безсмъртието.

Ти стоиш в нощта – от него поробен.

Без да се съпротивляваш.

И само зомбираният мозък някъде в глъбината тихо, по инерция, изтраква азбуката на Морз...

Озарението настъпва спонтанно.

Сякаш в отговор пристига неведом сигнал от космоса.

Получаваш команда да вземеш в ръка кибрит.

И да запалиш огън.

Ти отново ставаш пожароопасен.

Нека гори.

Нека пари.

Нека пламъкът се възнеса до небесата.

Вселената трябва да се събуди от докосването на светлината.

Да признае в теб частица от себе си.

Тогави и жартата на огъня сигурно ще ти върне способността да възприемаш света.

А това е вече надежда.

Или поне намек.

Вчера още не беше важно кой е край теб, с кого отброяваш времето.

Нямаше значение кой те гледа, без да те забелязва.

Денем живееше почти слепешком, нощем се оказваше под хипнозата на мъждивата настолна лампа, насаме със сенките на стаята, лишен от името си и от роднинство.

И изведнъж се появява шанс.

Да намериш в уличната тъмна образ, близък лично на теб.

Ти отново се впускаш в търсене.

И това търсене става твой нерв и кръв.

Превръща се в непредказуем спектакъл.

А ще бъде ли новото действащо лице в него измислено или реално, няма значение.

В края на краищата, има ли разлика на кого ще бъдеш благодарен за спасението.

Главното е, че лековитите илюзии започват да ти подаряват неведоми досега чувства.

И на първо място – алтернатива на твоите проточили се заблуждения.

Без свежи замисли-измислици, наистина, може да влезеш в примката.

Без да ти е жал за себе си.

Да ударим с въображение по самотата!

Въпреки собствените недъзи, комплекси, увъртания на психоанализата.

Ще превърнем неизбежността на битието в победа над пустотата!

Само да не си загубим за пореден път главата.

И да не се поддадем на оптическа измама.

Самотата е призрак.

Тя никога далеч не отива.

Но дори временното спасение от нея, е способно да те промени.

Разсъмване.

На Репербан фенерите гаснат.

Ти се откъсваш от стената.

И ти се струва, че този път знаеш накъде да вървиш.

Това не е ли повод за малко тържество?

За компания се поканват всички желаещи.

Поканват се всички самотни.

Факелът е като ориентир.

Renaissance.

Или просто: РЕАНИМАЦИЯ.

C2H5OH

Сам по себе си този изкусител нищо не значи.

Градусът си е градус.

Ценност пък представляват по-скоро неговите художествени последствия, които задълго се утаяват в паметта, като в музейно хранилище, и от време на време изплуват на трезва глава.

Някога виждали ли сте пиян делфин?

Аз съм виждал.

На живо.

И в профил, и в анфас, и в цял ръст.

Освен това, напрегнато го следях.

Без да пропускам нито една негова вироглава дума, нито една жестикуляция.

Вярно, за всички, освен за мен, външно той и не е съвсем делфин.

Дори не е безрог елен, от който, по догадките на генетиците, преди милиони години са произлезли тези мили гладкокожи животни.

И върви полусвит като професионален ръгбист.

И панталоните висят на него като сукман, подобно на изгубилия тирантите си Карлсон.

А това, че бе пиян – нищо.

Аз нали в онзи ден също започнах борба с махмурлука.

На сушата му беше добре.

На мен – морето до колене.

Накратко, ние се намерихме един друг.

И в рядкото съгласие, и в отчаяните спорове.

Периодично сменяйки едно полутъмно кръчме с друго.

И общ език намерихме веднага.

Затова на недостойния въпрос на достойния Frankfurter Allgemeine, може ли да се разсъждава за световната история на барплота, без сянка на пияно кокетство, отговарям: „Може!“ И още как!

Тази тема е най-доброто допълнение към всяка гъделичкаща кръвта напитка.

Дори мезета не трябва.

Така че, угодническият и лицемерен въпрос на класическите вестникари е абсолютно неуместен.

За тях също е свойствено да се заблуждават.

Пък и въобще, с пълна чаша в ръка можеш да умуваш за каквото ти скимне.

Ако искаш – за бейзбол.

Ако искаш – за сексуалните пристрастия на охлювите.

Ако искаш – за акварелите на фюрера.

При това, не си струва да въртиш нос: в чашата водка ли е, коняк или одеколон от галантерийната будка?

Няма страшно, дори ако са трите в едно.

Всеки живее по собствена рецепта.

Термометър.

И компас.

Делфините не са изключение.

Те нали също са хора.

И върху историята те също имат свой поглед.

Който, всъщност, нито с моя, нито с вестникарския много съвпада.

ГАУМАРДЖОС!

ИЛИ КАКТО ВЪЗКЛИЦАВАТ НА МАЙН:
„PROST“

Аз вече не едно десетилетие пламенно дружа със
спиртоупотребяващи.

И трябва да кажа, че хуманитарните въпроси нито
един път с никого още не са ме скарвали.

А сега изведнъж – обида за целия вестник.

Но това няма да промени ревностния пияница.

Няма да го отрезви и поправи.

Моето въображение не избира пепси.

Така че, не трябва да се бърка високото с вулгар-
ното.

Безполезно е да натрапваш на гурмана със зако-
стенелите леви възгледи за миналото сладникави дес-
ни вкусове.

С руската рулетка те не се съчетават.

Както и с неруския Вагнер.

На останалите мои (кръвно ваши) персонажи те
са още по-чужди.

В своите слабости аз съм последователен.

Затова, каквото си искам, това си и въртя в своите
текстове.

Не е ваша работа, господа хартиени.

Ние самите сме с мустаци.

И дори с брада.

Така че, не съдете строго.

И не ми приписвайте излишно.

С мистика не злоупотребявам.

С идеология – също.

Злоупотребявам само с алкохол.

И с огромно удоволствие.

Впрочем, какво да се оправдавам пред вас?

Все едно, няма да ме разберете.

НАЛИ НИКОГА НЕ СТЕ ВИЖДАЛИ НАЯВЕ
ПИЯН ДЕЛФИН?

Знам точно, че не сте виждали.
И няма да видите.
А аз видях.
Така си е!
И дори до дълбока нощ се мотах с него в прегръдка по улици и разни механи.
Жалко само, че на брудершафт не пихме.
Забравихме.
Навярно трябваше да поканим в нашата неразделна компания разказвачката Линдгрен.
Тя би запомнила.
Засенчвайки с непосредствеността си всички злополуки на световната история.
И може би, заедно с това, тиранти на безобразния делфин би взела за подарък
За пълнота на образа.

Двама

Дружбата е винаги зависимост.

Дружбата с алкохола – зависимост двойно.

Понякога дотолкова свикваш с боксьорската способност на любимата напитка да изпраща реалността в нокдаун, че задълго отпадаш от повседневния график, забравяйки за съществуването на реалността въобще.

Такава дружба рядко търпи трети излишен.

Тя се родее с негово величество оргазма, да сподели за който, едва ли на някого ще му хрумне.

Аз наливам чашка след чашка.

Без празен шум и свидетели.

Без бързане, лед и тостове.

Педантично наливам чашка след чашка и околното пространство постепенно губи еснафската лъскавина, а заедно с това първичната форма и устойчивост.

Четиридесетградусовият импресионизъм потапя всичко в гъста, неудобна за летене, мъгла.

Но влошаващата се видимост не ме смущава.

Включват се запасните регулатори на локацията.

Съзнанието сменя своя външен вектор с вътрешен.

От което с всяка глътка възникват все повече идеи.

Те стават все по-смели и по-разнообразни.

Смесвайки се с лекота една с друга, като джин с тоник.

Превръщайки се в несвършваща нетрезва гениалност.

Която не трябва нито да се коригира, нито да се оспори.

Защото по безапелационност и тъп напън, тя напомня или на смъртна присъда, или, в най-лошия случай – на строго мъмрене.

Мозъкът започва да курмува с пълна мощ по всички вътрешни посоки.

Мозъкът е безумец.

Прелъстител.

Мъдрец.

Аз съм възхитен от своята разпаленост, своите спонтанни открития и способности.

Макар съвсем да не разбирам откъде се повиха толкова много и веднага.

Затова пък на алкохола му е добре известна скритата причина за тази наистина неземна плодовитост.

ЕТО ОТ КАКВО СЕ РАЖДАТ ТИПАЖИТЕ.

Сълзливи и високопарни.

По замисъл – неповторими, по изрази на критиките – сладникаво-миловидни.

С една дума, художествени.

Дружбата винаги държи автора в тонус.

Но тя бива не само продуктивна.

Знакът „минус“ също понякога не ѝ е чужд.

Когато космическото главозамайване започва да ме „отнася“.

На фона на опразнилата се стартова бутилка.

Когато изведнъж настъпва време на ново възприятие.

Ето го, времето-без време.

Разтварящо до нула сладостта и горчивостта на битието.

Пълно ехидство и зъл хумор.

Секунда съмнение.

Но не по-дълго.
Следващата „0,5“ е на масата.
Дъх втори.
Стадий – парадоксален.
Да живее всепозволеността!
Долу превзетостта и уставното приличие!
Аз наливам чашка след чашка и вече съм готов да
се проявя в най-смахнатата роля.
Но тази готовност остава непотърсена.
Енергията кипи предимно вътре.
И да се изплиска навън не ѝ позволява липсата на
твърдост в краката.
Нима на повече не съм способен?
Нима животинското самосъхранение побеждава?
Следват въпрос след въпрос.
И като резултат: липса на отговори.
Аз се смирявам.
Заровил се на максимална дълбочина в своите
емоции и мисли.
Загубил надежда за ободряване...
Обаче към нощта по пътя от кухнята до спалнята
ме спира собственото ми отражение в огледалото.
Да съзря в люшкация се силует познати очертания
ми се удава с усилие.
Бърборя си нещо под носа.
От висотата на предвзетия зрител.
Оценявам своя размазан портрет, „изваян“ с четка
на неизвестен художник.
И неочаквано... намирам себе си... герой.
Устните ми се надуват от важност.
Ръката отново се протяга за цигара.
Кой е казал, че съм пиан?
Абсурд...

Да, бутилката е празна.
Но последната чашка още не е изпита.
Най-умната мисъл още не е ошлифувана.
Пергелът на моето не съвсем равно движение
очертава по беззвучно повеление: „Кръгом!“.
В играта влиза...
Дъх трети.
Стадий, опитващ се да върне смисъла на твор-
чеството.
Безполезността, уви, ще се потвърди едва после.
А докато...
От хладилника се появява поредната „0,5“.
Недозатворил се, кръгът отново се разтваря.
„Моята горделивост още е способна на шедевър“.
„Отлично“!
„И никак не е арогантно“.
Не мога да се нарадвам на своето откритие.
За което всечовешка благодарност на „органиче-
ския“ бог Дмитрий Иванович.
Менделеев като синоним на безсмъртие!
Като антоним на престореност и лицемерие!
Неговата величайша интуиция породила в главата
ми не едно поколение.
Шестостъпни ямби.
И тази верига химични реакции не можеш да я
спреш...
Звездата преди смъртта си блещука по-ярко.
Отровата от собствените ръце винаги, кой знае
защо, се възприема с кеф.
Новата заскрежена бутилка пари с удоволствие
още по-силно, отколкото нейната предшественица.

А това, че след такъв размах сигурно вече няма да
мога да се добера до постелята, изобщо не ме смущава.

Впрочем, сънят – той и на масата е сън.

И на пода е сън.

Най-важното, никой да не го обезпокои.

Само жаждата сутринта няма да ме пожали.

О, дружбо, ти не знаеш граници!

От какъвто и творчески ракурс да се погледне.

ДВАМА НАВЕКИ.

И на първия стадий.

И на втория.

И на последния.

Тифлис

Навярно никъде и никога не съм изпитвал толкова възторзи и разочарования, както в Грузия.

Понякога по един и същи повод.

А още по-често – по отношение към едни и същи хора.

На моменти даже не съобразявах какво се случва.

Особено зад гърба ми.

За кого ме приемат.

Или за кого се представят.

У грузинеца за хиляда настроения има хиляда мнения.

Да се ориентираш в неговите шквалови емоции, които често не се вписват в никакви кодекси, ти се удава не веднага.

Да не говорим за това да разбереш къде е причината, а къде следствието.

В Грузия могат мигновено да те обикнат.

И точно така, без каквато и да било причина, от душа да те възненавидят.

Средно положение няма.

Стигнах дотам – да изпитам върху себе си всички тези амерникански влакчета-ужаси на грузинската менталност.

Катастрофичните люшкания на която са способни да изкарат от равновесие който и да е инородец.

В първите писма от Грузия аз толкова се обърквах в своите впечатления, че, препрочитайки текста преди изпращането, понякога не разбирах себе си.

Сам на себе си не вярвах.

Но настъпилият ден само потвърждаваше всички епистоларни „нестиковки“ и „неправдоподобности“.

Независимо от конкретните лица и обстоятелства.

Независимо от това – появяваше ли се у мене скрита обида към някого или не.

Грузинецът не се притеснява от своите радости и сълзи.

Напротив, той се гордее с тях.

Превръща ги в роли.

Идеално разигравайки ги при струпване на народ.

Във възбудено състояние.

И на първо място, на масата.

Когато сумата от горещите температури на всички присъстващи тела превръща пространството в баня.

А младото вино, в дует с коварната чача, става символ на всичко най-достойно, най-здро и най-мъдро.

Мярата е загуба на имиджа.

Мярата е винаги извън скоби.

Всеки недопит бокал е оскърбление не само за събралите се, но едва ли не за цялата нация.

Възражението е безполезно.

Както е неуместно и наличието на каквото и да е, отличаващо се от Масата, съждение, изказано на глас.

Така можеш да настроиш всички срещу себе си.

А току виж и страната се вдигне.

За да даде отпор на чуждия.

Това не е ли поредният подвиг за обновените учебници по история?

Грузинецът е човек с фантазия.

Която често му служи не само като стимулатор на тщеславието, но и като оръжие.

Убиващо репутацията на опонента на място.

След което никога да не се оправдаеш, нито да се отсрамиш.

Нито в тясно личен, нито в широк публичен смисъл.

Фантазията му позволява много.

Да удостои врага с чест, да принесе единствения приятел в жертва, да съчини ода на поредния покровител.

Едни наричат това усет, неординарност, талант.

Други – излишък на двуличие и конформизъм.

Но колкото и да се препират вежливите грузинолюбци с немного вежливите грузинофоби за уникалността на *homo cartvelicus*, да открият истината не е по силите им.

Времето е извън дребните разпри.

Така че, гръмките комплименти и тихите клевети никога няма да спрат да се стоварват върху придослите.

Без ред.

И снизхождение.

На каквото и да е ниво.

По различни случаи.

Впрочем, в Сакартвело свикваш с всичко.

Объркаността и екстазът покрай иновардската ти воля постепенно завладяват и другородското ти съзнание.

От прекомерно изобилие патосът се понижава до нивото на делника.

И ти вече не се притесняваш да възприемаш някога чуждите мисли за свои.

Веднъж дори ще ти се стори, че такъв си се родил.

При това не някъде далеч, а на брега на Кура.

В подножието на плещестите планини.

Където любовта и ненавистта са нанизани на един шиш.

Ти, разбира се, можеш от време на време да се разфучиш.

Да се хванеш за главата.

Но никой няма да ти позволи да се усъмниш в непоклатимото.

Да нарушиш местната хармония.

Макар и ароматно-кулинарната, макар аморално-моралната, макар театралната.

Грехът не е грях, ако не може да се изкупи.

Лудостта не е лудост, ако не ѝ се постави точна медицинска диагноза.

Затова традиционното неудържане на чувствата е по-лесно да се припише на темперамента.

По-точно на генетичния код и своенравността на цветистия национален колорит.

Последните години, намирайки се в Грузия, писма съчинявам все по-рядко и все по-кратко.

Без апотеоз.

За да не се повтарям.

И за пореден път да не се заблуждавам.

Но ги завършвам по навик еднакво.

От Тифлис – с любов.

Автопилот.

СБОГОМ, ИЛЮЗИЯ!

Алиби

Човек от раждането си усеща в себе си двата извечни анатагониста: амбиция и мързел.

Така се и влачи тази вражда от ден на ден.

С унило постоянство.

Умен вид.

И променлив успех.

Независимо от възраст, физически данни, специфика на интелекта.

Често дори напук на здравия смисъл.

Обаче си струва най-разумното от съществата да осъзнае какво с него и в него се случва, какво му носи сполука, а какво най-много му пречи, как се решава на хирургична намеса.

На избавяне от единия конкурент.

Рисковано?

Да.

Но без риск няма да минеш.

Това е онзи рядък случай на насилие над себе си, от който, вярно, има полза.

И ето, изборът е направен.

Останалият жив – с лаври на шията.

А смътните откъслечни спомени за междуособиците остават само в записите на старите дневници.

Никакво развлечение.

Пълен разчет.

Минимум изящество.

Корист.

Ровене в себе си – не от безделие.

Това е форма на съществуване.

Която свежда практически до нула значението на средата на обитаване.

ПО-ДОБРЕ ДА ДРУЖИШ С ЕДИН ПОБЕДИТЕЛ,
ОТКОЛКОТО С ДАВАМА ПОБЕДЕНИ.

Citius, altius, fortius.

За слава на приведения вътрешен порядък веднага се запалва олимпийски огън.

И вече не ще го изгасиш.

Дори ако твой лидер става мързелът.

Така че, от тази минута „аз“ – можеш без колебание да пишеш с главна буква.

Можеш да започнеш нов дневник.

Да награждаваш себе си с нови перспективи.

С комплименти.

С митове.

И да обичаш себе си с удвоена сила.

Облаците над главата ти се разсейват.

На фона на синевата се появява ореол.

Номо и sapiens най-накрая постигат полагащото им се им по рождение единство.

Егото тържествува.

Егото е като слънце.

Нали именно то, на първо място, страда от всякакъв вътрешен дискомфорт.

И носи отговорност за всичко.

Егото не търпи несъвместимости.

Презира двусмислеността.

И се гневи, когато „свой“ го ядосват.

Бидейки власт ВЪРХОВНА, то е готово без уговорки да признае която и да е изпълнителна власт.

На него му е все едно: дали мързелът, или амбициите.

Главното е, да не го безпокоят.

И да не го заставят да се спуска от височините на земята.

Егото не го е грижа какъв е човек по същността си.
То не вниква в такива дреболии.

И, въпреки всичко, се признава и за убиец, и за спасител.

Линията на живота е като линията на тщеславието.

Ето го – нефилтрираното естество на човека!

Ето я – невъзмутимостта на жанра!

Това е то, любовта към себе си.

В чист вид.

Без примеси и сурогати.

И в друг вид тя не съществува.

Тази любов не е част от характера и изобщо не може да бъде част от нещо си.

Тя е над характера.

Над тялото.

Над всичко.

Тя съществува извън религията и нищо не знае за мъките на съвестта.

А цялата ѝ квинтесенция се изразява всичко на всичко само с една несложна, но рязка фраза: „Плюл съм на това...“

На какво или на кого конкретно, няма значение.

Светът е огромен.

Съблазните – бол.

Плюй, докато имаш сили!

И макар обектите да се сменят, отношението си остава.

Вгледайте се в очите на старостта.

Дори приближаването на смъртта не влияе на това отношение.

Напротив, с годините то се превръща в изгаряща злобна потребност.

Понякога без него не само да живееш, да дишаш е тежко.

Нали плюнката е не просто средство за изразяване на чувствата.

Това е най-точният отпечатък на себелюбието.

За който не трябва пред никого да се червиш.

Който винаги е готов за престъпление.

Но никога няма да се принизи до покаяние.

Той е извън реалиите.

Аналогиите.

И патологииите.

Той е враг на всички авторитети.

Знания.

И разбирания.

„Плюл съм на това...“ е ген.

От него не ще се избавиш.

Впрочем, аз и не смятам да се променям.

Твърде дълбоко са се разраснали корените.

Какъвто съм си, такъв съм.

Може ези, а може тура.

Може стихове, а може стихия.

ДАКТИЛОСКОПИЯ.

На душата.

Русия

МОЙ ВЕЧЕН ТРАНЗИТ.
Моя родна неуютна гара.
Шумна.
Сива.
Безразлична.
Лишена от усмивки и тъга.
Разбъркала в нечетливо-пияна смесица всички
свои пътници.
И сама разтворила се в тях.
Аз се старая да не разопаковам своите куфари,
дори когато живея в Русия.
Дори когато изведнъж се завръщам от проточило
се пътуване с мисълта: „Най-накрая вкъщи“.
Но задълго никога не се получава.
Надеждите бързо помръкват.
А след тях и настроението.
Защото най-малко приятели имам в Русия.
И най-малко ме очакват именно тук.
„По-добре да не бях си идвал“ – това съжаление
възниква буквално след няколко дни и всеки път зву-
чи като прокурорски вердикт.
Да се убеждавам да не прибързвам с извода е без-
полезно.
За поредното подготвяне трябва т брое ни мину ти.
Никакво въ лнение.
Нито прощално обаждане, нито „довиждане“.
И отново – на път.
За нови приключения.
В предвкуване на нови спътници.

А може би и съмишленици.

Заминавания-пристигания – вече отдавна са се превърнали за мен в ежедневие.

Не ми стига мъжество да замина завинаги.

Но и не ми стига търпение да остана.

Разривът на заробващите отношения с миналото е болезнен и сложен.

За това трябва или окончателно да загубя памет, или да напрегна силата на волята си, която е доста слаба.

Но понякога ми се иска да реша всичко с един замах.

Без да се замислям за последствията.

Без оглед на съвест.

И без да се оправдавам пред никого.

Идеалният образ на Русия – на разстояние.

Наблизо – сълзите на радост, почти винаги придобили вкус на горчилка.

Ето, получава се, че НОСТАЛГИЯТА Е ПОНЯТИЕ МЕТРИЧНО.

Някога отдавна интуицията ми подсказа формулата: „Навсякъде съм чужд и затова – свободен“.

И Русия не стана изключение.

Освен това, времето не само потвърди тези думи, но им придаде и пророчески смисъл.

Заставяйки ме да повярвам в тях.

Поначало, моят романтически оптимизъм още се опитва да ги опровергае, обаче същината им така и не се промени.

Те станаха мое знаме.

Във всички мои сполуки и поражения.

За това заслугата е ничия.

И ничия вината.

В това число и моята.

Впрочем, да бъдеш чужд – не е толкова тежко бремене.
Това още е и привилегия.
За някого транзитът е пестеливо възплъщение на
временност, неустроеност, неопределеност.
За мене, обаче, това е форма.
Характер.
Стил.
А съдържание ще му приляга всякакво.
То винаги може да се измисли.
Защото е не повече от пълнител.
Който от време на време втръсва.
И е нужна замяна.
Такава е географията на личната свобода.
Между два полюса.
Лекомислие и абсурд.
Какво ти остава да правиш?
Да търсиш някакъв особен полюс, трети.
Периодично превключвайки се от една вълна на друга.
Докато веднъж не стигнеш до извода, че този, третият, в природата не съществува.
Досега всички пътища са ме водили не в Русия, а
извън нея.
Благодаря, че тези пътища още уверено ме водят.
Благодаря на Бог.
Благодаря на вятъра.
Без тях не се достига победа.
Победата на въображението над разсъдъка.
А по-точно – сам над себе си.
Художниците имат особена представа за всичко.
В това число и за ПЪРВОИЗТОЧНИКА.
Родината не е там, където си се родил, а там, където
ти се иска да умреш.

Ето, носят се твърде впечатлителните човеци до
последния дъх.

По земята.

В търсене на своя надгробен камък.

За да успеят да изсекат на него кръст.

Някои успяват.

Някои – не.

НАЙ-ДЪЛГИЯТ ПЪТ Е ЗАНИКЪДЕ.

НАЙ-ПРОНИЗВАЩИЯТ ПОГЛЕД – ОТНИКЪДЕ.

Съдържание

КАФКАЗУС	5
ПЪТЯТ.....	7
СЛЪНЦЕТО	12
МОРЕТО.....	19
НЕБЕТО.....	24
ТРАПЕЗАТА.....	29
ПЛАНИНАТА.....	34
ХРАМЪТ	39
ПАЗАРЪТ	44
ДУДУК.....	50
МЪСТ.....	55
КУЛАТА	60
КРЕПОСТТА.....	65
ДЪРВОТО.....	69
 АНАБЕЧДИ	73
Игра.....	75
Берлин.....	79
Контрабас	84
Liberty.....	88
One.....	92
C2H5OH.....	96
Двама.....	100
Тифлис	105
Алиби	109
Русия	113

Василий Димов

**КАФКАЗУС
АНАБЕЧДИ**

поеми

•

Първо издание

•

Формат 84x108/32

Печатни коли 7,5

•

Василий Димов – автор

Румяна Колева – преводач

Татяна Байкушева – фотограф

Румяна Емануилиду – редактор

Нейко Генчев – художник на корицата

•

Издателска къща „Знаци“, 2020

гр. Бургас, ул. „Елин Пелин“ 5

www.znaci-bg.com

Предпечат и печат: „Фабер“

ISBN 978-619-7497-37-3